

## ACARUL PĂUN

*“Mai bine să suferi nedreptatea decât s-o comiți”.*  
(Syrus)

De multă vreme se folosește expresia *Acarul Păun*, dar, s-o recunoaștem, se știe puțin despre originea ei. Pentru că acest Păun n-a fost deloc un erou de baladă sau de basm. Era, pur și simplu, acarul Ion Păun care, cu jumătate de secol în urmă, lucra în stația Vintileanca (Săhăteni), pe linia Buzău-Ploiești. În acel loc s-a întâmplat un grav accident feroviar, soldat cu morți și pierderi materiale. Șefii și alte persoane importante implicate în catastrofă, adevărații vinovați, având bani și relații, au scăpat de orice răspundere. Dar un țap ispășitor trebuia găsit. Acela nu putea fi altul decât cel mai umil și mai nevinovat dintre toți: acarul Păun. De la aflarea acuzației, învinuitul fără vină a mers, ca Diogene, cu felinarul aprins pentru a arăta dreptatea pe care nimeni nu i-o recunoștea.

Astăzi, când adevărul e o floare rară, când întunericul murdărește mai mereu lumina, nu ne-am mira ca de toate acestea să fie făcut vinovat un oarecare Păun, ajuns, prin

munca lui cinstită de o viață, responsabil de cantină sau director de grădiniță și nu vreun ministru sau altcineva cu funcție mare. De altfel, în urmă cu câțiva ani, se dădea cu mare tam-tam la televiziunea noastră liberă un caz de “crasă corupție”. În sfârșit, credeam noi, corupția a primit lovitura de grație prin descoperirea și pedepsirea marelui corupt. Lumea era în așteptarea numelui celui care cumpărase vreun bloc sau a aceluia care făcea jonglerii la numirea prefectilor, a aceluia care se îndopa din dolarii obținuți pentru adevărata privatizare, a aceluia care era tartorul miliardelor obținute din contrabanda cu de toate, a directorului unei bănci care acorda împrumuturi de zeci de miliarde de lei doar dacă i se dădea și lui o “mică” șpagă de câteva sute de milioane. Dar câte n-ar fi de spus despre acela care trebuia supus oprobriului public și pedepsei justiției! Și când individul a fost descoperit, nu la București, ci la Bacău, toți am răsuflat ușurați. Am scăpat de cel mai mare rău din țărișoara noastră, strigam plini de fericire. Ce funcție avea? Era - vă mai aduceți aminte – un controlor de bilete. Da, dar foarte ... corupt. Așadar, ne aflăm din nou în fața unui acar Păun. De unde o concluzie-întrebare: cine fură și cine este pedepsit în această lume?

## ADEVĂRUL ȘI MINCIUNA

*“Adevărul așteaptă. Numai minciuna se grăbește”.*  
(Al. Vlahuță)

Se spune adesea că orice om are adevărul lui sau că de la adevăr la minciună este doar un pas, însă noi, oamenii, nu-l acceptăm cu plăcere. Dar când este vorba să-l strigăm despre alții, o facem în gura mare, deși nu ne-a cerut nimeni acest efort.

Și aici poate interveni patima. În acest sens se cunoaște, din înțelepciunea antică, expresia “vei cunoaște adevărul când vei îndepărta orice patimă de la tine”. Dar dacă se spune adevărul într-o adunare de proști sau de minciנוși? Doresc sau înțeleg ei acest lucru? Cât le va folosi?

După Benjamin Constant adevărul îl datorăm doar aceluia care-l merită, în timp ce Kant ne obligă să-l afirmăm chiar și atunci când minciuna ar salva o viață. De multe ori, până și religia este de acord cu minciuna salvatoare de suflete. Să ne amintim că Fiul risipitor mulțumește Domnului că i-a dat dorința voluptății și a minciunii, chiar plăcerea invidiei, a urii și a violenței. “Cu ele

nimeni nu e mare. Dar fără ele nimeni nu e viu.” Așadar, iată alcătuirea noastră: prostia, deșteptăciunea, ura, invidia, minciuna și toate celelalte, pozitive și negative. Omul fiind rău sau bun în funcție de procentajul de malefic sau benefic din el.

Multe vieți devin normale prin calități minore, ba chiar prin defecte ca ambiția, încăpățânarea și mândria. Așa cum arăta Noica, totul se sfârșește cu bine dacă nu întârzii în vinovăție. Și totul poate deveni rău , chiar și fapta bună, dacă exagerezi. Important este ca, la un anumit moment, “să fii așezat în curgere”.

S-a declarat deseori că filosofia ne dă adevărul. Părerea noastră este că nu ne dă adevărul, ci ne învață cum să-l descoperim și este destul. Mai precis, există mari adevăruri și nu adevăr. Nimic în stare pură. Nici chiar minciuna. Fiindcă nu este întâmplătoare. În spatele ei vom găsi acumulate trăsăturile negative a generații în șir. Singura curățire de toate relele mincinosului o vom afla în adevăr. Deoarece este de preferat “unei erori folositoare, un adevăr păgubitor”. Dintr-o cauză clară pentru cel ce înțelege: “Adevărul vindecă răul pe care-l cauzează”. Oricât s-ar opune diverși indivizi , adevărul și dreptatea vor învinge minciunile și alte piedici. Atunci mincinosul nu va mai fi crezut, nici când, într-adevăr, îi va arde casa.

Minciuna dezumanizează și ar putea fi chiar scuzată, dar niciodată iertată. Veți întreba de ce atâta intransigență. Pentru un

**fapt simplu: nu știi unde va ajunge individul care și-a început viața sau cariera cu o minciună.**

## A JUDECA PE ALȚII

*“Justiția fără forță și forța fără justiție: nenorociri  
împăimântătoare”. (J.Joubert)*

Există pe lume, mai ales în perioadele neclare ale dezvoltării unei societăți, anumiți indivizi care se cred îndreptățiți să acuze sau să blameze. Uneori pentru fapte de-a dreptul imaginare. Având și o oarecare putere (politică sau administrativă) te-au declarat, fără drept de apel, vinovat. Și asta doar pentru simplul fapt că le-a spus lor cineva, care, la rândul lui, auzise de la altcineva ... sau pentru că, pur și simplu, le stai în cale.

Este oare posibil să judeci un om numai după aparențe sau după impresiile tale de moment? Când, după câte ne spune experiența omenirii, trăiești cu omul în casă 40-50 de ani și, la sfârșit, îți dai seama că nu l-ai cunoscut, că nu l-ai iubit și nici apreciat? Acestea se întâmplă - poate - din cauză că făptura umană incumbă taine pe care nu le putem bănuși.

Stă în măsura noastră să distingem partea luminoasă de întunericul din om? Putem judeca obiectiv? Dar cine ne dă dreptul să

judecăm crunt pe alții când nu ne cunoaștem nici propriile fapte?

Nu zicem să trecem peste atrocități și anomalii fără să încercăm evitarea sau îndreptarea lor. Însă fără acele atât de periculoase judecăți definitive: ești un criminal, ești un prost, ești un odios etc.

Dacă am cita pilda lui Iisus “care dintre voi este fără de păcat să arunce cel dintâi piatra”, am constata că nimeni, într-adevăr, nu este atât de nevinovat, încât să-și aroge o asprime de neînțeleș. Și nici n-am văzut în zilele noastre, din nefericire, pe nimeni care să-și fi turnat cenușă pe cap, să-și manifeste regretul pentru faptele anterioare sau - de ce nu? – pentru cele viitoare.

Dacă un judecător ar fi pus în situația de a se autojudeca, sunt sigur că ar găsi mii de scuze greșelilor lui. Vă întrebați cum de e posibilă atâta subiectivitate? Pentru că suntem oameni și “nimic din ce-i omenesc nu ne este străin”. Însă cei ce sunt numiți sau se cred meniți să judece trebuie să fie mai presus de mizeriile sufletului și ale trupului muritorilor de rând, mai presus de tranziție, de familie, de interese...

Înțelepții au recunoscut întotdeauna că omul nu poate să facă decât ce-i omeneste posibil, de cele mai multe ori nici atât. Ideal ar fi – unde mai găsești astăzi idealul? – ca acela care are rolul de a judeca, în diferite împrejurări, pe alții, să o facă de la înălțimea științei și experienței sale de viață în primul rând, și, în al doilea rând, să nu aibă în spate

nici un partid politic de pe platforma căruia să-și dea verdictele.

În acest timp, noi, cei mulți, n-avem decât să observăm luciditatea și obiectivitatea judecătorilor, să credem că omul este perfectibil, și chiar să-l îndemnăm spre aceasta, să mai sperăm că judecătorii de conjunctură vor dispărea și le vor lua locul aceia fără pată, să ne luptăm cu noi și cu alții pentru a deveni mai buni, mai corecți...



## ARE ROST VIAȚA OMULUI ?

*“Lumea este o scenă, viața un act; ai venit, ai văzut, ai plecat”.* (Septuaginta)

Gândindu-ne că omul este – cum spun filosofii – ființa cea mai puternică dar și cea mai slabă, că este ființa de la care te poți aștepta la gesturile cele mai cucernice dar și la cele mai mari monstruoziități - atunci oricine are dreptul să se întrebe de ce ne naștem sau de ce murim. Mai ales că primul pas spre moarte este chiar nașterea. Ne naștem doar pentru a muri?

Fiind înzestrați cu minte și – unii – seduși de înțelepciune, am putea să facem totuși interesantă scurta noastră trecere pe acest pământ. Cu cât suntem mai trecători, sau tocmai din această cauză, trebuie să fim mai atenți la tot ce se întâmplă în jurul nostru. Iar cei care văd doar lucrurile și faptele dezgustătoare nu prea mai cred în rostul vieții. Oare numai atât putem vedea?

Iată, ești pe stradă și te lovesc multe vorbe mizerabile, dar și expresii ca “ești frumoasă”, “ te iubesc”, “sunt fericit”, “ești minunea vieții mele” etc. Vedem apoi o floare, un fir de iarbă, un bătrân frumos, un copil

isteț, o față suavă. Toate acestea te îndeamnă să trăiești. Important este câți văd aceste frumuseți.

De obicei ne îmfundăm în politic, în ură, în beție, în sexualitate și credem că trăim, apoi ni se pare că suntem calificați să dăm verdicte și să despărțim firul în patru. Dar uităm să fim toleranți, buni, sinceri...

Înțelepciunea latină spunea: “Primum vivere, deinde philosophare” (întâi trăiești, apoi filosofezi). La noi se uită acest fapt și un “Neica nimeni” te judecă aspru, deși n-a citit, n-a trăit... deși el a fost mort din timpul vieții. Și cum poate fi altfel decât mort când nu vede nimic în jur? În loc să creadă și să spună că omul este sfânt pentru om ( homo homini sacra est), flutură celebra maximă “omul este lup pentru om”. O fi adevărată și această cugetare pentru că omul, această ființă extraordinară, are înălțări minunate dar și căderi îngrozitoare . Și atunci, după ce criterii îl calificăm? După căderile sau înălțările sale? Pentru că, e drept, în om intră și binele și răul. Totul poate fi schimbat și transformat în funcție de voință. Dintr-un om obișnuit, Ignatio de Loyola, spre exemplu, și-a propus și a devenit sfânt. Cei care se lasă în voia soartei devin însă criminali, delatori, hoți etc.

Omul are datoria de a-și trăi viața, oricât de urâtă și de grea ar fi. Doar trăind și sperând, ești un om adevărat. Printr-o permanentă autodepășire, omul trebuie să-și poarte cu demnitate destinul care, chiar tragic

**fiind, poate să-l conducă spre lumină, spre frumos și spre atingerea rostului acestei vieți.**

## **A TRĂI, A DĂRUI, A SPERA ...**

*“Totul trebuie să spere omul, cât timp trăiește.”*  
(Antiphom)

**A dăru**i este un verb care ar trebui să stea la baza oricărei vieți. Când scriem aceste rânduri ne gândim la maxima “Îți dau ca să-mi dai” (do ut des ), dar mai ales la expresia biblică “Dăruind vei dobândi”. Dacă prima aparține parvenitului, zgârcitului sau interesatului (și de aceea nu merită prea multă atenție, deocamdată), a doua ni se pare că ar trebui să fie piatra de temelie a existenței umane. Pentru simplul motiv că a da, sau, mai precis, a ști să dai este cauza tuturor bucuriilor, prietenilor, iubirilor și acțiunilor noastre. Este necesar să dăm, știut fiind că și nouă ni s-a dat de la D-zeu totul: măreția, dragostea, libertatea, sănătatea, dar mai ales viața.

Întotdeauna, omul trebuie să caute ideile care aduc progresul. Ele se află, de fapt, în noi. Odată descoperite, este educativ dar și avantajos să ni le repetăm. Această repetare a ideilor pozitive poate face din om o forță extraordinară, un titan. Pe când repetarea și inocularea ideilor de sărăcie, boală, nefericire,

ne duce în pragul disperării. Dumnezeu, după umila noastră părere, nu a dat omului o viață mizerabilă. Drumul oricărei ființe umane este doar pozitiv. Nu poate fi altfel atâta timp cât Ființa Supremă dorește și face doar Binele. De unde apar totuși piedicile? Ele vin din interiorul nostru, din limitele noastre mentale. De multe ori, chiar din încăpățânarea noastră de a rămâne la ideile învechite și de a nu accepta experiențele noi. Și aceasta, în ciuda cunoașterii faptului că lumea în care trăim nu rămâne pe loc, se schimbă la nesfârșit. Nimic nu este definitiv, “totul se transformă”, vorba învățatului. În aceste condiții ni se pare un lux nepermis ca omul să fie cuprins de lașitate, de îndoială și de părerea că-i neputincios. Unii ajung la astfel de concluzii datorită religiei în care cred. Pentru că, din păcate, sunt și religii care propovăduiesc incapacitatea omului de a se ridica de la stadiul de animal. Or, experiența milenară a umanității a demonstrat că omul are menirea și puterea de a acționa cu autoritate în universul său. Nedorind și neacționând în acest mod, va rămâne într-o mediocritate perpetuă.

De remarcat că omul n-ar trebui să dispere niciodată. Orice întrebare va conține în ea și răspunsul, orice nemulțumire a existenței prezente poate aduce, când se dorește cu adevărat, schimbarea necesară. Pentru ca omul să progreseze, el nu trebuie să gândească permanent la greșelile și eșecurile avute pe parcursul vieții. Acelea au trecut și nu trebuie repetate. Astăzi, după necazurile

**avute, suntem alții: mai buni, mai pregătiți și mai altruști. De fapt, suntem ceea ce credem noi că suntem.**

## AȘTEPTAREA ROMÂNULUI

*“Nimic nu slăbește energia ca așteptarea”. (N. Titulescu)*

În general vorbind, mare parte din români se conduce după celebra expresie latinească “Festina lente” (Grăbește-te încet). Atât de puțin se grăbesc, că de multe ori, în loc să meargă înainte, merg înapoi. Ei așteaptă totul de la alții, încât cu greu mai poți să-i miști din loc. Există o lene tipic orientală pe care strămoșii noștri, dar și mulți dintre noi, au exersat-o așa de mult, încât s-au cufundat în ea și le-a devenit singura stare a existenței. Ni se pare absurd ca o ființă umană să fie lipsită de vlagă, lipsită de caracteristica primordială a viului: mișcarea. De fapt, istoria și literatura sunt pline de exemple ale “activității” boierilor români. Prin secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, aceștia reușeau să atingă culmea așteptării, răbdării, lenei; nu făceau absolut nimic. În straiile lor orientale, stăteau în vârful patului nemișcându-se 48 de ore sau chiar mai mult.

Din nefericire se încearcă și astăzi o astfel de înghețare a inițiativei. Parcă s-ar aștepta o rezolvare a treburilor românești de undeva, din exterior. Dar cine dorește să ne salveze? Dacă n-o vom face noi, n-o va face nimeni! Deși sunt evidente unele trăsături ale românilor, nu putem crede cele afirmate de Dumitru Drăghicescu în “Din psihologia poporului român” apărută în 1907: românii ar fi niște “neisprăviți” pentru că s-au lăsat la cheremul istoriei. Suntem o “rasă occidentală cu obiceiuri orientale”. Iar ortodoxismul este superficial și nu-i înțeles de țărani. Motivația lui Drăghicescu ar fi că suntem latini cu suflet slav, deoarece, după ce-am fost părăsiți de romani, am fost adoptați de slavii care ne-au dat și religia.

Și totuși, mai ales acum, poporul român este credincios. Numai cine n-a intrat în biserici și mănăstiri îl poate acuza de necredință. Dar că suntem inactivi și dedați la plăcerile trupești mai mult decât se cade, de la Constantin Mavrocordat (care lăsa să moară prostituatele de foame) și până astăzi (când “fetițele” noastre au “cucerit” lumea), s-a adevărit cu vârf și îndesat. Ca să nu mai vorbim despre celebra definiție dată românilor de către un oarecare Purișchievici (strănepot al aprodului Purice), ajuns deputat în Duma rusească: ”Românii nu sunt o nație, ci o meserie”.

Poate n-ar fi rău să analizăm mai des și mai profund tot ce s-a spus sau se va spune despre noi. Și să învățăm din toate acestea...



**Orice român întâlnit îți va vorbi ca și cum ar aștepta el pe cineva - din ceruri sau din Occident - care, într-un final, va rezolva treburile românești. Dar n-am așteptat destul? De la așteptarea revenirii romanilor până la așa-zisa venire a americanilor să tot fi trecut vreo două mii de ani! Cât mai așteptăm “salvatorii”? Nu ne-am convins nici acum că salvarea este în noi?**

## BARBARII POLITICI

*“Ipocrizia este un omagiu pe care viciul îl aduce virtuții”.*  
(La Rochefoucauld)

În antichitate, indivizii care nu știau limbile culte (greaca și latina) sau vorbeau incorect (la modul general) erau considerați barbari. Cuvântul avându-și originea în latinescul *barbarus* (bâlbâit).

Asistăm astăzi, în toate domeniile, la afișarea cu oarecare mândrie a bâlbei, a prostiei, a lipsei de finețe sau sensibilitate. La această proliferare a nesimțirii, lipsa de cultură și lipsa credinței în Dumnezeu își aduc contribuția fatală. Este, parcă, la noi și în Occident, o boală a lipsei de educație și a lipsei culturii, care devine molipsitoare. Se poate diminua catastrofa care s-a năpustit asupra planetei? După intelectuali (care, sigur, nu greșesc) totul este rezolvabil prin revigorarea învățământului clasic, a umanismului în general. Este singura șansă a omului de a rămâne om în acest “pustiu tehnologic”, o șansă de a nu se aliena, o șansă de a arăta că planeta albastră este locuită de ființe sensibile și nu de roboți.

Sigur că referitor la umaniști se vor întâlni păreri cel puțin revoltătoare: niște sentimentali (ca fiind defectul cel mai mare), niște “de ăia” care plâng la un spectacol, niște inși care - culmea – se bucură de răsăritul soarelui, de zâmbetul unei flori etc. Pe scurt, niște indivizi slabi. Chiar sunt slabi? Am zice că prin sentimentele umane foarte trainice, oamenii devin mai demni, mai profunzi, mai buni cunoscători ai celor din jur și mai puternici.

La urma urmei, în concepția romanilor și grecilor, barbarii cuprindeau pe cei care aveau altă religie și toate celelalte defecte umane la un loc. Intrând în zona politicului, observăm că toți sau aproape toți conducătorii de state, nefiind culți (poate nici chiar barbari, doar din când în când bâlbâiți), au râvnit întotdeauna să pară măcar intelectuali, ba chiar și oamenii lui Dumnezeu. Astfel că zugravul Hitler se vedea arhitect, fostul seminarist Stalin se credea lingvist, Brejnev (un senil bâlbâit) se dorea scriitor, Ceaușescu, o calfă de cizmar, s-a visat intelectual și a ajuns chiar și președinte de onoare al Academiei Române.

Din aceste experiențe triste s-a tras o concluzie cel puțin bizară: în politică trebuie să intre doar antiintelectualii și oamenii fără Dumnezeu. Așadar, intelectualii n-au ce căuta în politică? Doar barbarii trebuie să “fericească” popoarele?

Acum, ca și altă dată, se face o mare greșală. Pentru a scoate lumea din marasm este nevoie

de intelectuali adevărați, care să-și asume responsabilități. Să nu se mai acrediteze ideea (cine și de ce o face?) că intelectualul trebuie să-și vadă de bibliotecă. Unii sunt dotați și pentru politică, alții nu. Să-i încurajăm pe primii pentru a nu confirma încă o dată dreptatea celebrelor versuri ale lui Eminescu:

*“Încât fonfii și flecarii, găgăuții și gușaii,  
Bâlbâiți cu gura strâmbă sunt stăpânii astei  
nații.”*

## **BĂTRÂNEȚEA ESTE ÎNȚELEAPTĂ?**

*“Pomul strâmb din tinerețe  
Nu se-ndreaptă-n bătrânețe”.*  
(Proverb românesc)

Am citit undeva despre un înțelept care demonstra că viața sa putea fi împărțită în etape de câte 25 de ani. În primii 25 de ani s-a format, s-a informat și a trăit necazurile sociale, iar în următorii 25 de ani s-a preocupat de familie, de dragoste și de ascensiunea în ierarhia socială. Orice om care a trecut prin etapele respective își dă seama că totul este întocmai. Dar câți, citind sau ascultând părerea înțeleptului, țin cont de manifestările etapei a treia? Câți învață și respectă experiența altuia?

Pe la 50 de ani, în general vorbind, un om și-a văzut copiii la casa lor și s-a realizat profesional. Copiii sunt antrenați în propriile greutăți, legătura cu părinții se diminuează. Poate și părinții vor mai multă liniște, apăsați de bătrânețe și grijile inerente vârstei.

Ce le mai rămâne deci părinților? Odată cu dispariția plăcerilor și neplăcerilor primei și celei de-a doua etape, totul, chiar și veniturile, va fi direcționat, la intelectuali, spre deliciale spiritului. Ni se pare benefic (Dumnezeu știe ce face) că orice individ ajuns în etapa a treia de viață pleacă dinspre social spre spiritual. Și aceasta, cu atât mai mult cu cât, biologic, bătrânii au o experiență și o vârstă care-i îndeamnă, dacă nu-i obligă, să fie înțelepți. Deși, sinceri să fim, nu credem numai în bătrânețea înțeleaptă. Acesteia trebuie să i se adauge măcar un dram de credință în Dumnezeu, de toleranță și de bunătate. Fără acestea, bătrânețea este urâtă și neînțeleaptă.

Omul bătrân, cu sau fără cultură, cu defectele și calitățile lui, poate să devină un înțelept, dator să împrăștie în jur dreptatea, bucuria, prietenia, libertatea de gândire, egalitatea între semeni.

V-ați întrebat însă câți dintre noi, bătrânii, încearcă măcar să îndeplinească unul din aceste deziderate? Sau câți dintre noi “întineresc” așa de tare la bătrânețe încât ajung să aibă minte de copil? Ca să nu mai vorbim de unele bătrâne doamne care urăsc inteligența și tinerețea fiicelor și nepoatelor. Ce se-ntâmplă oare cu ființele acestea trecute de 50-60 de ani? Ce să facem ca acest blestemat Zeu al timpului să aibă și un rol benefic? Rolul respectiv nu va putea însă exista cu nici un chip la indivizii fără Dumnezeu și fără suflet.

## BLÂNDEȚE SAU ASPRIME?

*“Într-o privință oamenii sunt ca și copiii mici: dacă-i rășfeți se obrăznicesc. De aceea nici nu trebuie să fii prea blând și prea iubitor cu ei”. (Schopenhauer)*

Printr-o prelucrare afectivă, blândețea și asprimea, trăsături ale intensității spirituale, au căpătat sens moral. De obicei, un om caracterizat prin blândețe este notat cu “plus”, în timp ce acela care-i dotat cu asprime intră automat în categoria negativilor, a celor cu “minus”.

Dacă am face referire la învățământ și ar trebui să exemplificăm prin foștii noștri profesori încadrați în tinerețe la “minus”, acum, când avem o vârstă și o experiență, i-am transfera imediat la “plus”. De ce această răsturnare de valori? Pentru că, elevi fiind, apreciam pe profesorul care se așeza la catedră și citea ziarul, în timp ce noi ne vedeam de ale noastre. Când, la facultate, am avut mare nevoie de materia “blândului” nostru profesor, a trebuit s-o luăm de la zero. Zeci și sute de nopți pentru a recupera ceea ce nu fusese predat patru ani. Probabil că în acele momente ne-am hotărât să nu fim

profesori blânzi. Iată de ce n-am fost și nici nu vom fi astfel. Și nici elevilor nu le recomandăm să caute așa ceva.

Știm că fiecare în felul său, profesor și elev, părinte și copil, director și subaltern, are obligația să-și facă datoria. Sigur că profesorii aspri, exigenți în interesul elevilor (nu ne referim la cei cu alte “interese”), vor fi ponegriți, huliți chiar. Dar numai de un anumit tip de elevi: cei răi și proști.

Aceeași situație și în întreprinderile unde se cere respectarea obligațiilor de serviciu. Cel care amintește despre aceste obligații este apostrofat cu expresii ca: “o face pe șeful”, “nu-și vede lungul nasului”, “s-a umflat tărâța și-n ăsta” etc. Exigența este considerată asprime.

Dar acest fapt depinde și de persoanele cu care avem de-a face. Totul se rezolvă cu blândețe când discutăm cu un om educat, cu bun simț. Și astfel ajungem la o “asprime blândă” sau “blândețe aspră”. Termenii nu sunt întotdeauna contradictorii.

După ce viața și-a trecut tăvălugul peste noi, ne dăm seama că profesorii noștri aspri n-au fost destul de aspri, iar părinții puteau fi și mai duri dacă, unii, ar fi înțeles cum trebuie dragostea părintească.

Este normal ca omul să aibă nevoie de blândețe, dar nu credem că este posibilă mereu, mai ales în învățământ și fabrici. Pentru simplul motiv că a da de învățat sau a cere îndeplinirea normelor unor leneși, înseamnă să devii din start un aspru, rău,



nesuferit. Iar cei care lasă leneșii în voia lor sau părinții la care le sar copiii în cap sunt, nici mai mult nici mai puțin, decât “extraordinari”, “competenți”, “oamenii lui Dumnezeu”. Într-un cuvânt, sunt trecuți la “plus”.

Credem că, dacă ar fi să se aleagă între o blândețe neputincioasă și o asprime corectă, ar trebui aleasă ultima.

## BUCURII SAU PLĂCERI ?

*“Nimeni nu dobândește laudă prin plăceri”. (Aristotel)*

De când ne naștem și până la moarte ne urmărește ideea că trebuie să avem cât mai mult. Știința de a acumula bijuterii, case, mașini, o învățăm de la unele rude, vecini, dușmani etc. Logic este că, având noi cât mai mult, cei de lângă noi să aibă cu atât mai puțin. Deci, pentru a ne îmbuiba, vom lăsa înfometați pe alții.

Se crede, de obicei, că, odată îmbogățiți, vom fi și fericiți. Suntem într-adevăr fericiți? Ce se întâmplă oare în forul nostru interior când putem bea, mânca și îmbrăca orice, când putem iubi și mitui pe oricine (se spune că totul are un preț), când putem lovi și batjocori pe oricine, când putem avea posturi înalte cu subalterni mulți? Avem mari bucurii sau mari plăceri? Plăcerile dispar odată cu momentul trăirii, iar bucuriile rămân cât vom exista. Sigur este că toate cele de mai sus nu sunt decât niște plăceri periculoase și trecătoare.

Un vecin ne spunea că, om fiind, le-a dorit pe toate (multe le-a și făcut): a urât, a invidiat, a

batjocorit, a lovit, a râvnit etc. Și n-a fost deloc fericit. Din contră, n-a avut somn liniștit, n-a avut zile cu soare, n-a văzut câmpuri cu flori. Dorea doar să aibă, uitând de frumusețile din jur. N-a cunoscut frumusețea sufletelor, toleranța, credința și bunătatea. Când acestea din urmă au apărut cel puțin parțial, viața i s-a schimbat radical. A simțit nevoia să fie bun, să aibă doar pentru a putea dăruia. Și este foarte bogat acum, dar bogăția vine din interiorul său liniștit.

Dorința și bucuria de a dăruia erau însă mai mari decât posibilitățile materiale. Dar cât era de fericit când, după ce transpirase pentru a acumula ceva, avea șansa de a da celor care doreau ajutorul său.

În urma aflării unor astfel de experiențe, trebuie să gândim cât ar putea fi de benefic pentru omenire ca fiecare dintre noi să încerce să fie altfel decât a fost până mai ieri. Să se renunțe, spre exemplu, numai la 5-10 la sută din obiceiurile noastre vechi și proaste. De-abia după acest prim pas vom observa că începem să ne schimbăm.

Doar astfel vom avea marile bucurii de care orice om are nevoie în scurta trecere prin viață.

## CAPRA VECINULUI ...

*“Un mijloc infailibil de a nu avea invidioși este de a fi fără merit”. (Cudraka)*

Foarte mult timp a acționat, ca un vierme, la rădăcina societății românești, populara expresie “să moară și capra vecinului”. Orice durere, orice necaz al unuia dintre noi stârnea ura și răutatea față de cei din jur. De ce alt vecin n-are dureri? De ce are numai succese? Dacă n-are necazuri, hai să i le facem noi, cu orice preț. În prezent însă, am “evoluat”: nu se mai dorește moartea caprei ci, pur și simplu, moartea vecinului.

De unde atâta răutate și invidie la o parte din acest popor plin de hărnicie și de oameni frumoși? Cum poate sta într-un trup frumos atâta urâtenie sufletească?

Punându-ne aceste întrebări, am cercetat unele materiale “moderne” și, printre altele, am găsit o propoziție a lui Bolintineanu: “românii pentru români sunt mai cruzi decât turcii”. Sigur că afirmația era prea dură și, de aceea, ne-am documentat în arhive. Ne-a cuprins mirarea aflând că, pe 20 iunie 1473,

Ștefan cel Mare se adresa oamenilor săi din Bistrița cu următoarele cuvinte: ”muntenii sunt pentru noi tocmai ca turcii”. Și domnul moldovean va trata pe vecinii și conaționali săi de peste Milcov ca pe oricare dușman. Sau chiar mai rău.

Cronica lui Ureche ne demonstrează că, ori de câte ori ataca Muntenia (o făcea destul de des), Ștefan dădea ordinul de a nu fi iertat nimeni de jaful și cruzimile războiului. Cronicarul nu numai că aproba asemenea fapte, dar le considera, culmea, laudabile. De cealaltă parte, nici domnitorii munteni n-au fost mai prejos în acțiunile de defăimare și de distrugere a Moldovei. Mai târziu, la 1600, Mihai nu se va numi domn al românilor, ci doar domn a trei țări. Străine, oare?

Chiar dacă imaginea despre marile personalități are de suferit, nu înseamnă că adevărul trebuie ocolit. Se impun totuși niște întrebări. Ce fel de patriotism acționa în oamenii acelor timpuri? Aveau ei conștiința apartenenței la același neam, urmaș al daco-romanilor? Sau patriotismul însemna doar ogorul și casa?

Sigur, știm că Ștefan cel Mare a fost un mare patriot, poate cel mai mare. Numai că patriotismul acestuia funcționa doar între granițele Moldovei. Este clar că noțiunea de românism n-avea rezonanța de astăzi. Din această cauză nu trebuie să acuzăm pentru a nu greși. Dar chiar și atunci când românismul era destul de puțin înțeles, faptele de arme ale unor domni, în scopul apărării românilor de

**pretutindeni, au fost un exemplu de patriotism autentic și nu doar declamativ cum este deseori în prezent.**

## CĂINȚA ȘI POCĂINȚA

*“Cine se căiește prea târziu, se căiește în zadar.”*  
(Proverb italian)

Ideal ar fi ca omul să însumeze binele, frumosul , adevărul, speranța etc. Fiecare este însă legat de un trecut de care se simte mândru sau nu. Acest trecut îl poate adânci în greșeli, dar, desprinzându-se de ce-i rău în el, poate lua totul de la capăt. Trecutul are asupra noastră un efect benefic sau malefic. El presează și pe cei din jur, dar mai ales asupra urmașilor.

Pentru a schimba în bine trecutul (de multe ori mizerabil), el trebuie legat de CĂINȚA din prezent. Dacă această aparentă imposibilitate, pentru unii, nu intervine, atunci vom deveni simpli robi ai viciilor, greșelilor, păcatelor trecute și viitoare. Doar ea, căința, poate să transforme un tiran într-un om blând, un sadic într-un milos sau un prost într-un deștept.

Orice greșală recunoscută (știm cât de grea este recunoașterea), ne ridică moral și ne conduce spre dreptate. Dumnezeu, după cum constatăm din Scriptură, cheamă la căință: “întoarceți-vă, întoarceți-vă de la calea voastră

cea rea"” Căința este foarte strâns legată de pocăință. Sentimentul de culpă care durează prea mult în noi, nu este dătător de speranță. Am greșit, încercăm să reparăm răul și mergem mai departe. Trebuie distrusă impresia de vinovăție permanentă, printr-o perpetuă încercare de a relua totul mai bine și mai corect, de a ne ridica din desele noastre căderi...

În urma actului de căință, liniștea sufletească a omului dispare. Practic se anulează așa-zisa normalitate de până atunci. Existența acestei stări ne ține într-o veșnică nemulțumire, într-o evitare perpetuă a propriei conștiințe. În situația aceasta apare necesitatea mărturisirii păcatului, POCĂINȚA. Odată păcatul mărturisit, vine marea eliberare. Ar mai fi totuși o stare periculoasă, mai ales în zilele noastre: aceea de acomodare cu păcatul. Pentru unii (cei slabi), ar însemna scăparea de greutatea păcatului prin perpetuarea lui sau prin nesimțire. Suprimarea Răului prin Rău? Și din rău în mai rău până la modificarea codului genetic însuși? Așa apar indivizii răi de la naștere. Ei sunt urmașii acelor care și-au modificat pornirea inițială a omului de a fi darnic și altruist. Pentru ca omul să nu devină fiară, este foarte necesar ca această ființă predestinată Binelui să ajungă la căință și pocăință. Orice trezire (chiar târzie) și îndreptarea spre alt drum în afara celui greșit, nu poate fi decât benefică tuturor.



## CĂPCĂUNI ȘI ÎNGERI

*“Puterea fără înțelepciune se prăbușește prin propria-i violență”.* (Horățiu)

Umanitatea a cunoscut de-a lungul dezvoltării sale personalități de excepție, oameni care au depășit limitele cunoscute în știință, artă, politică și multe alte domenii. Toți au urcat cu gândirea dincolo de granițele minții omenești, ajutând omenirea să depășească mersul patruped, ridicându-i fruntea spre soarele civilizației. Putem enumera câteva nume: Platon, Aristotel, Spinoza, Voltaire, Picasso, Pasteur, Eminescu, Brâncuși etc.

Sigur că acest subiect ar putea fi dezvoltat, dar ni se pare mult mai necesar să cunoaștem și să combatem un alt tip de oameni. Pentru că, din nefericire, acest alt tip, asemeni peștilor Piranha, distruge totul în jur. Se produc în el niște mutații monstruoase care îi schimbă caracterul de om, pentru el neexistând părinți sau prieteni. Devine fanatic, paranoic etc. Deviza lui este clară: ”Homo homini lupus”. Avem multe exemple, dar ne vom referi la cele mai apropiate, ca timp, de

noi: Napoleon, Stalin, Mao, Hitler, Ceaușescu. S-ar putea să ni se demonstreze că au fost necesari. Nu ne-ar mira acest fapt, dar am spune: cu cât mai puțini, cu atât mai bine.

Misiunea noastră, a oamenilor simpli, este să observăm la timp aparițiile din ambele categorii. Vom evidenția prima categorie pentru a-i arăta fața luminoasă, mintea strălucitoare, caracterul inflexibil și forța benefică. Avem rolul de a-i proteja, știind că acești supraoameni pozitivi văd și, uneori, grăbesc viitorul, dar, în fragilitatea lor, pot aluneca, pot fi loviți la propriu și la figurat, pe când ei gândesc la o ecuație nerezolvabilă, creează un vers memorabil sau o simfonie nemuritoare. Ei iubesc și apără omul pentru că în concepția lor “omul este sfânt pentru om”.

O atenție mult mai mare – și o spunem cu durere – trebuie acordată însă acelor care, odată ajunși în vârful piramidei, încep să-și dezvăluie fața de diavol, zâmbetul inițial devenind rânjet, interesul pentru popor transformându-se în interes personal. Aceștia sunt păziți de o armată de “gorile” înarmate până-n dinți, anturajul devenindu-le o mocirlă coruptă și inumană, deschiderea aparentă spre dialog reducându-se la un singur cuvânt: EU. Cine pricepe și scrie despre mizeria sufletească a monștrilor este urmărit, chinuit, distrus moral și material, ca în final să se ajungă chiar la asasinat.

Încet, încet, acești antioameni s-au îndepărtat atât de mult de ce este normal,

frumos și bun încât au pierdut orice contact cu umanitatea, uitând să vorbească omeneste, glasul lor însemnând niște lătrături pe care le înțeleg doar ei, lingăii îi apludă în neștire, iar mulțimile îi privesc, se miră, se revoltă și – câteodată–nemasuportând, distrug dictatorul. Dar întotdeauna prea târziu.

Lichidarea antiomului Ceaușescu a devenit unicat în lume, știind că foarte rar se procedează astfel. Totuși, românii au trăit și un alt eveniment unic în felul său, dar ca o imensă bucurie a spiritului; au fost alături de un geniu care și-a aniversat centenarul. Sărbătorita: Cella Delavrancea; beneficiarul: poporul român.

Ce-ar fi ca noi, toți, să lucrăm în pace și să participăm numai la astfel de evenimente? Să ne ocrotim mai mult copiii-minune și geniile, care ar putea să ne facă viața și țara un colț de rai?

## CITITUL CĂRȚILOR

*“Ai noștri s-au deprins cu cărți care se cetesc singure”.*  
(N.Iorga)

Nu credem că astăzi mai este la modă cititul, dar, indiferent cât va dura tranziția, indiferent câte greutăți vom mai suporta, într-o zi, când lucrurile se vor liniști, cartea va fi repusă în drepturi. Deocamdată asistăm neputincioși la o involuție cel puțin periculoasă pentru cultura noastră. Toți aleargă după mâncare, sex, mașini luxoase, funcții bănoase și averi nemuncite. Parcă ne este frică să nu ni se fure timpul și atunci trăim fără să citim, fără să ajutăm aproapele în suferință ...

Ne-am întrebat vreodată, în această conjunctură, care-i rostul nostru pe pământ? Să fie numai ura, sexul, stomacul plin și bogăția? După cum spunea Miron Costin: ”în vremuri vitrege, nu este totuși bucurie mai mare pentru om decât deschiderea unei cărți. Pentru că astfel vei afla ce-au gândit alții. Apoi, închizând-o , vei afla și ce gândești tu. Chiar dacă o carte este un sfătuitor rece, ea este, sigur, un prieten”.

Se uită prea des că, în ceea ce privește tânăra generație, copilăria este vremea când se învață cartea și respectul. N-am făcut educația

la timp, ne vom trezi, cum se vede în ziare și la televiziune, cu miliardari analfabeți și cu politicieni săraci cu duhul. Unii știu doar să acumuleze, iar alții doar să consume. Cui va folosi o bogăție fără limită, dacă bogătaşul este imbecil? Câți dintre cei avuți sau chiar dintre noi, ceilalți, știm că înțeleptul, dacă nu-i în mormânt, este la azilul de nebuni sau de săraci?

Vedem deseori inși cu biblioteci extraordinare, dar care sunt simple obiecte de lux în casă, proprietarul neatingându-le vreodată. Am reținut o cugetare arabă în acest sens: “Nu va ajunge nici înțelept, nici învățat animalul încărcat cu câțiva saci de cărți; cum va putea el afla, cum va ghici acest cap sec dacă pe el sunt lemne sau cărți?”

Cărțile, ca și oamenii, au același destin. Pentru că au aceiași dușmani: focul, umezeala, bestii, timpul și propriul lor conținut. Orice ar fi însă, nu trebuie uitată afirmația lui Thomas D’Aquino: ”Mă tem de omul unei singure cărți. Acest om nu va accepta vreodată păreri diverse. El s-a oprit la bariera care înseamnă citirea doar a unei cărți. Indivizii aceștia sunt atât de limitați, încăpățânați și fanatici, încât devin de temut pentru noi și pentru ei înșiși”. Tocmai de aceea părinții și profesorii trebuie să îndemne copiii și adolescenții să citească. Numai citind vor ști ce se întâmplă în lume, vor deveni mai cultivați, mai buni, vor fi de folos țării, vor trăi cum se cuvine, vor respecta omul și realizările sale.

**Cultura nu se face în nici un caz în fața televizorului. Cartea va supraviețui doar dacă este lumină din lumina umanității și va încerca să oglindească aspirațiile și idealurile generațiilor de-a lungul timpului.**

**Ni se pare firesc să arătăm că aceia care vor citi mult pot să-și distrugă vederea, iar aceia care-și vor feri ochii de litera scrisă și-i vor păstra, dar nu le va folosi la nimic. Deși cu vederea bună, nu vor vedea, viața lor va fi un întuneric al minții. Și atunci mai rămân ei oameni?**

## CONCORDIA ȘI DISCORDIA

*“Să te întreb ce ai greșit în ziua când vei vedea că nu mai ai dușmani”*. (N. Iorga)

Concordia și Discordia, astăzi doar două substantive comune, au fost două zeițe importante. Credem acum, mai ales, când una dintre ele este în mare vogă (Discordia), că merită să le prezentăm. Concordia era fiica lui Jupiter și a zeiței Themis. Ea a devenit simbolul prieteniei și a înțelegerii, reprezentată fiind de două mâini care se strâng. Discordia este zeița învrăjbirii și a rămas cunoscută ca fiind fiică a nopții și mamă a crimei, foamei și mizeriei. A fost, de aceea, alungată din Olimp.

Deși neinvitată la nunta zeiței Themis cu regele Peleu, Discordia s-a prezentat, aruncând pe masă celebrul măr, pe care scria “cele mai frumoase”. Zeițele Afrodita, Hera și Pallas Athena au crezut, toate, că merită “mărul Discordiei”. Dar Paris, ca arbitru, l-a acordat Afroditei. De aici a rezultat ura celorlalte două și – pare-se - chiar războiul troian.

Discordia distruge valoarea acțiunilor deosebite și diminuează efectul muncii și creației umane. Admirând-o, vom trăi doar în vrăjmășie, negăsindu-ne pacea și prietenii. De altfel este bine să evităm și prietenia celor puternici, aceștia, ca adevărați hoți de suflete, pretinzând-o fără s-o dea. Însă poate fi prietenul meu, prietenul tuturor? Faptul nu-i posibil, iar încercarea înseamnă nesinceritate. O prietenie adevărată se obține cu mare greutate și se păstrează cu sacrificii, lingușeala negăsindu-și locul, pentru că prietenul este un aparent dușman, care trebuie să ne țină treaz. El ne va spune adevărul, cât ar fi de crud. Prietenia este mai pură chiar decât dragostea, pentru că ea nu depinde de sex.

Cum să acționăm totuși, pentru a avea lângă noi oamenii pe care-i merităm? Să fim de acord cu aceia care ne oferă imediat prietenia sau cu ceilalți care ezită? Și aici, ca în alte domenii, linia de mijloc este de aur. Oricum, s-a demonstrat că, spre deosebire de dragoste, care se diminuează cu trecerea vremii, prietenii se întăresc în timp.

Ce ne facem cu dușmanii? Trebuie disprețuiți? Nu, în nic un caz. Pentru că ei au o forță cel puțin instinctuală care, la fel ca la îndrăgostiți, ghicește gândurile rivalului. Trecerea de la dușmănie la prietenie este posibilă doar în iubire. Aceasta, precedată de ură, devine mai puternică. În rest, nu-i posibilă. Le Sage ne confirmă imposibilitatea: “Ne-am împăcat, ne-am sărutat și de atunci suntem dușmani de moarte”. Și dacă tot ne



referim la dușmani și la dragoste, cititorul este pus în încurcătură de un proverb scandinav: ”Femeia rea și gerul sunt cei mai mari dușmani ai omului”. Dar bărbați răi n-or fi? Considerăm că nu trebuie să ne luăm după vorbe, ci după fapte. Știut fiind că găsim deseori o gură care laudă, dar însoțită de o inimă care înjunghie. Această inimă de năpârcă va distruge totul în jur.

E de la sine înțeles că nu toți cei care ne zâmbesc ne sunt și prieteni, precum nici aceia care se supără și bombănesc nu ne sunt neapărat dușmani. Pentru că, revenim mereu la caracter. Într-o zi vei fi depășit profesional sau în funcție, dar caracterul, dacă l-ai avut, rămâne. Un prieten cu caracter nu ne va trăda niciodată pentru un pumn de arginți.

Orice s-ar întâmpla, considerăm că prietenia este, dintre toate pe care ni le-a dat Dumnezeu, aceea care întreține, ca un foc viu, cele mai frumoase și mai generoase sentimente de care este capabilă ființa umană. Nu contează cât sacrificăm pentru a o cultiva. Într-o zi vom realiza că tot ce-am investit a meritat.

## CONDUCĂTORUL

*“Cel destinat să poruncească tuturor, trebuie să fie ales dintre toți”.* (Plinius)

Deși omul este, dintre toate, ființa cu cea mai mare dorință de libertate în sens larg, culmea, el are nevoie și de conducători.

Cel mai adesea conducătorul este ales dintre aceia care cunosc doar mecanismul funcționării colectivităților. Ne întrebăm însă: este de-ajuns? Nu, desigur, conducătorul ar trebui să inoculeze mai multe elemente în hrana minții și inimii sale.

Știind că omul se lasă destul de greu condus de către om, este necesar să fie ales doar acela blând din naștere, înțelept prin învățătura acumulată, iubitor de Dumnezeu și, așa cum istoria românească a demonstrat-o, să fie capabil de jertfă pentru neamul său.

Câți din cei pe care-i cunoaștem sau acoperă ecranele televizoarelor dau semne că ar îndeplini măcar una dintre aceste condiții, rămâne de văzut. Pentru că, orice s-ar spune, nu este normal să accepți drept conducător pe acela care place doar unui cartier, unui oraș, unei provincii sau unei anumite categorii

sociale, ci pe acela care depășește oamenii din jur prin clarviziune, prin creație, prin forța morală și spirituală. Din nefericire pentru umanitate, nu ajung la funcțiile foarte înalte (în cele mai multe cazuri) decât aceia care le doresc cu toată ființa sau indivizi cu o nestăpânită plăcere de a supune, de a subjugă, de a profita etc. De aici până la tiranie nu-i decât un pas.

Dacă s-ar face o statistică a conducătorilor de state mari sau mici, am vedea că foarte puțini au fost și înțelepți. Mai toți au fost dotați doar cu o îndârjire feroce, cu o mândrie exacerbată și cu o umilință deghizată până la atingerea scopului. După ajungerea în vârful piramidei, de fapt și până acolo, au călcat pe cadavre. Mai ales că a existat, mai există, ideea preconcepută că ucigând un om devii criminal, ucigând o mie devii “erou”. Câți astfel de “eroi” vom descoperi într-o zi în România?

Cea mai mare nenorocire a omului este ideea de a domina. Astfel că, propunând un prieten la o funcție oricât de mică, vei afla ce-i poate pielea. Va încerca, în cel mai scurt, timp să-ți demonstreze tocmai ție cât este el de capabil și cât ești tu de prost. Va folosi funcția ca o bătă, lovind mai întâi în cei care l-au cunoscut drept un ins fără personalitate și fără inteligență.

Câtă nevoie are orice țară de buni conducători, nu trebuie să mai insistăm. Țara noastră cu atât mai mult. Dar să nu uităm că românii au avut și șansa unor mari lideri

**morali. Stingându-se, ei ne lasă cu regretul că nu s-a făcut mai nimic pentru ca acest popor să-și cultive cum trebuie conducătorii, când o merită. Rămâne, totuși, ceva în sufletul nostru, ceva plin de speranță: credința că din tinerii de astăzi se vor naște conducători patrioți, iar istoria va consemna cu majuscule numele celor care au fost și vor fi forța morală și politică a neamului românesc.**

## **CORUPȚIA, BOGĂȚIA, BANII ...**

*“E greu să fii înțelept când ești bogat sau bogat când ești înțelept”. (Epictet)*

Vremea în care trăim ne obligă adesea, dacă nu permanent, să ne supunem puterii banului. De aici, așa cum spunea Anacreon cu multe veacuri în urmă, vin toate relele posibile: “ura între frați, disprețul pentru părinți, omorul și zăzania și, ceea ce este mai rău, închiderea drumului spre inimi”. Din acest punct și până la corupție nu-i decât un lat de palmă.

Dar cum am defini corupția? După unele dicționare este o abatere de la morală, de la datorie sau denaturarea unei idei, a unui sentiment etc. Totuși, a fi corupt presupune o funcție prin care te vinzi – cu avantaje, bineînțeles. Sau obligi pe alții să o facă. Pentru bani sau pentru funcții mai mari. Tot corupție ni se pare și numirea într-o funcție numai pe criterii politice, morala și competența fiind mai la urmă sau, uneori, lipsind. Care-i deosebirea față de regimul comunist? Cine va mai avea încredere în stat, dacă talpa țării asistă neputincioasă la certurile pentru ciolane între persoane sau partide? “Alte măști,

aceeași piesă”, cum spunea Eminescu. De altfel, tot poetul nepereche, care a simțit-o pe propria-i piele, a atacat vehement corupția societății românești dintotdeauna : “Aceasta este adevărata corupție: tendența de a câștiga lesne și fără muncă, tendența de a se gira în om mare fără merit, aceasta este corupția adevărată , ale cărei urmări sunt ura și invidia contra oricărui la care numai o înaltă inteligență, sau un caracter extraordinar dă dreptul”.

Totul, în cazul corupției, se reduce la același numitor: banul. Pentru că în afară de influență, funcțiile mari pot aduce bogăția. Chiar de-ar fi Cresus sau tocmai de aceea, omul dorește mereu mai mult. Simbolul banului, al avuției este considerat și Mamon, zeu sirian. Pentru zilele noastre, a te închina lui Mamon a devenit deviza multora. Numai că puțini realizează că el este și zeul nenorocirilor atrase de bogății. Nefericirea omului este că bogăția (când îl ajunge) vine ori prea devreme, ori prea târziu, ori în timpuri neprielnice și totul durează foarte puțin. Efemeritatea avuțiilor, a banilor sau a instituțiilor care acumulează, a găsit o definiție interesantă în concepția lui Jerome K. Jerome: “Banca e o instituție care-ți împrumută o umbrelă când e timp frumos și ți-o cere înapoi când plouă”.

La omul cu bani nu se observă că e corupt, prost ,urât, că, nemernic fiind, a trăit și trăiește printre nemernici, că a distrus întreprinderi, oameni etc. El trece drept

imaculat, mai ales pentru lingușitori. Bogățiile, banii, nu durează pentru că, așa cum arată Panurge, personajul lui Rabelais, se cunosc mult mai puține metode de a-i înmulți (63), decât de a-i cheltui (214). Dar, oare, prin falsitatea celor din jur, prin teama că oricine te poate distruge pentru a-ți lua banii, prin faptul că doi bogați, neînțelegându-se, nu vor încăpea la masa la care încap o mie de săraci, prin toate pătimirile și toate durerile suportate pentru a deveni avuți, nu se plătesc prea scump banii? De ce se întâmplă așa, când, după cum arată experiența umanității, “sufletul unui om poate la fel de bine să fie îngropat sub o cocină de porci ca și sub un teanc de dolari”?

## CREDINȚA NOASTRĂ

*“Scopul principal al religiei nu e de a introduce pe om în cer ci de a introduce cerul în om”.* (Lubbock)

**Omul, această ființă atât de neliniștită, este într-o căutare permanentă. El caută o certitudine în legătură cu persoana proprie, cu rostul nașterii și al vieții, cu nenorocirea sau fericirea aduse de moarte. De-abia după descoperirea sensului existenței, omul devine echilibrat, împăcat cu soarta, chiar mai puternic.**

**Odată cucerită această certitudine, încrederea omului în sine devine de nezdruccinat. Orice rău din afara sa nu-l va mai atinge.**

**Un caz aparte îl formează bătrânele rămase bolnave și singure în casele lor. Întreabă dacă nu le este urât și greu în singurătatea care le apasă, ne-au răspuns permanent că nu sunt deloc singure. Ele simt și văd lângă ele pe Dumnezeu. De multe ori își pun în gând misiuni care le depășesc puterile. Fapt ce nu le împiedică și nu le înspăimântă. La întrebarea despre singurătate au răspuns: “noi nu suntem singure, ci voi, în mijlocul unor așa-ziși prieteni sau în mijlocul familiilor voastre în care unul trage hăisa și altul ceală. Noi avem**



tovarăș credința noastră în Dumnezeu”. Așa se face că aceste femei îndeplinesc orice-și propun.

Poate aici greșim noi, intelectualii: gândim sau ne închipuim credința în loc s-o trăim ca o experiență ce vine din interiorul nostru.

Am cunoscut deseori oameni credincioși cu adevărat, deși, recunoaștem, la început ni se păreau fanatici. Printre ei mai erau destui răutăcioși, știut fiind că religiozitatea nu implică neapărat și bunătatea. Dar am văzut și chipuri de o frumusețe, o seninătate și o bunătate ieșite din comun. Făceau cele mai grele munci fără crâcnire, fără oboseală, fără blesteme. Și atunci ne-au venit în minte eroii, sfinții acestui neam, care au fost chinuiți 15-20 de ani în pușcăriile comuniste. Cum au rezistat? Ce sprijin interior i-a întărit? Da, această ființă atât de fragilă, omul, devine uneori foarte puternică. Cu o condiție: să aibă credința în ceva, în cineva. Oamenii credincioși devin și altruști de cele mai multe ori. Ne amintim în acest sens gestul preotului polonez Kolbe, care, într-un lagăr de concentrare nazist, s-a oferit morții în locul unui tată a patru copii.

Considerăm că am putea desprinde din cele de mai sus și o concluzie; când nu avem credință, nu avem nimic. Având în vedere toate acestea, ni se pare că introducerea religiei în școală este benefică, știind că în unele familii nu este obiceiul să se facă o cruce,

să se pună în perete o icoană, să se țină, în anumite zile, post.

Copilul educat în spirit religios va deveni un om adevărat. Poate așa va scăpa tineretul de muzica satanică, de plăcerea trândăviei, de sexualitatea exacerbată și de dorul de ducă pe alte meleaguri. Dar, atenție, religia trebuie predată de oameni cu o mare moralitate și nu de indivizi fără legătură cu credința.

## CULTUL CĂRȚII

*“Nu importă cât de multe cărți ai, ci cât de bune”.*  
(Seneca)

Întotdeauna am apreciat oamenii care citeau și respectau cartea. Din nefericire pentru contemporaneitate, doar în antichitate găsim ceea ce numim de obicei cultul cărții. Astfel, din istoria antică a statului chinez reținem câteva fapte care stârnesc cel puțin uimirea. În acea perioadă, orice promovare în ierarhia socială se făcea prin concurs, iar oamenii de știință și de cultură erau stimulați prin acordarea unor înalte ranguri oficiale, care le permiteau să aibă un trai îmbelșugat. Statul, prin urmare, era, așa cum ar trebui să fie oriunde și oricând: un adevărat MECENA. Pentru că orice conducere înțeleaptă va avea un sprijin în crema țării (intelectualitatea) mai întâi și de-abia în al doilea rând în toți ceilalți care formează poporul.

Cât respect și ce avantaje au avut și au intelectualii români? Înainte de 1989 – pușcăriile și umilirea, iar după 1989 - izolarea și celebrele “îndemnuri”: “Moarte intelectualilor”, “Noi muncim, nu gândim” și salarii de mizerie.

Ca respectul și mirarea noastră în fața înțelepciunii antichității să fie și mai mare, aflăm că la angajarea oricărui funcționar chinez se dădea la concurs, în afara unor chestiuni de cultură generală, și o probă de ... **POEZIE**. Citind despre aceste obiceiuri oficiale ni se pare că n-am înțeles sau se povestesc întâmplări de pe altă planetă, pentru simplul fapt că noi știam despre regimurile dictatorilor că au tratat cultura generală, literatura și teatrul ca pe simple inutilități. Care este urmarea unor astfel de “atenții” date de guvernării noștri din ultimii cincizeci de ani? Astăzi nu avem cultură generală, iar intelectualul supraviețuiește doar cu salariul din cultură sau învățământ. De ce, totuși, în China, se pune atât accent pe literatură, pe latura umanistă? Împăratul Yangdi, spre lauda lui, a avut o scipire de geniu și a explicat necesitatea literaturii în fața agresivității tot mai pronunțate a omului în general și a aristocrației militare în special. El a fost sigur că doar prin cultură va stârpi sau va diminua ura, invidia și violența. S-a ajuns în acest mod la echilibru între **CARTE** și **ARME**.

Unde sunt acele “vremi”? Întrebăm cu durere astăzi, când avem televiziune, avem case de filme care se “respectă” producând doar spectacole sexy, de groază, de teroare, de război etc.

Revenind la China antică, observatorii au constatat că prin forța cărții și sub influența budhismului și taoismului au luat ființă vreo

360 de școli de înțelepciune. Dar, cum ne spune Murphy, “când lucrurile merg foarte bine trebuie să apară și ceva foarte rău”. Așa că, după triumful CĂRȚII, a apărut și un împărat, Qin Shi Huangdi, care, în secolul al III-lea î.H., a dat ordin să fie arsă orice carte tipărită până și-a început domnia. El, care iubea, în fond, cultura, nu suporta tradiția. Or, se știe, o țară fără tradiție pierde. Probabil că a realizat greșeala și atunci a avut ideea construirii Marelui Zid Chinezesc. De ce? Pentru a apăra un stat fără tradiții și fără oameni învățați. Dar acest zid n-a apărut deloc țara de dușmani. Din contră, a fost necesar să fie păzit și salvat. De către cine? De către aceia care, după dispariția lui Shi Huangdi, au reluat îmbogățirea culturii și științei cu ajutorul cărții.

Această mare lecție a antichității ar fi trebuit să dea de gândit conducătorilor, care dau un buget penibil culturii și învățământului.

## DEMAGOGUL

*“Omul care e flecar  
Trăncănește ca un car”. (Anton Pann)*

Știm că individul care vorbește mult fără să spună nimic este un demagog. Ceea ce, de obicei, nu se cunoaște este faptul că în antichitate acest termen avea un sens pozitiv, provenind din cuvintele “demos-popor” și “agagos-care conduce”. Credem că în vremea aceea adevărații demagogi puteau să producă discursuri memorabile care stârneau admirație, adorație sau chiar extaz.

Astăzi însă vedem niște biete păpuși stricate, care nu fac decât să repete în gura mare idei de la ședințele de partid. Când poți să asculți un asemenea specimen, pentru că de cele mai multe ori ești tentat să arunci cu ceva în el sau să întorci capul cu scârbă, atunci îl compari cu discul zgâriat și crăpat de la patefonul bunicii. Culmea este că acești indivizi mai au succes. La cei de teapa lor, care au prins funcții bune și foarte bune înșelând la rândul lor alegătorii și pe șefii cei mai mari. Maiorescu împărțea vorbitorii în trei categorii: oratori, retori și limbuți. Apoi adăuga: ”ascultăm pe oratori, surădem la retori și râdem de limbuți”. Tot marele critic și om politic comenta cu un alt prilej: ”Există

un fel de beție deosebită între toate prin mijlocul extraordinar al producerii ei, care se arată a fi privilegiul exclusiv al omului în ciuda celorlalte animale: ”este **BETȚIA DE CUVINTE**”.

Din acest punct de vedere atât parlamentul cât și mulți dintre demnitari ne demonstrează că motivații și promisiuni găesc oricând. Altceva lipsește: acoperirea vorbelor cu fapte.

Demagogii zilelor noastre sunt plini de ură, de invidie, de răutate, de îngâmfare penibilă și acea bâlbâială politică fără de care nu sunt proști cu totul. Ei produc sila și plictiseala auditoriului avizat. Din nenorocire pentru noi, înșeală0 pe nepricepuți sau dezinteresați și astfel sunt propulsați să răspundă de cultură, învățământ sau sănătate. în cadrul consiliilor municipale, comunale sau județene. Sunt aleși - deși n-au nici o pregătire în domeniu – pentru simplul fapt că scot panglici pe nas și pe gură, completând spectacolul cu lătrături către unii cetățeni onorabili, dar incomozi. La un moment dat observi că acești lingușitori irecuperabili sar din mers în căruța altui partid, care le-a aruncat un os mai mare și cad mereu în picioare...

Chiar dacă astfel de trepăduși fac destul rău, ei nu sunt foarte periculoși, neavând geniul care ar putea încânta milioane de oameni. Ei se limitează la un cadru restrâns și un vocabular cunoscut: trivialități în parlament, înjurături în consiliile județene

**și uneori bătăi în intimitatea primărilor. Așa că, într-un târziu, și cel mai fanatic adept al demagogilor nu mai suportă duhoarea faptelor și vorbelor acestora, părăsindu-i fără regret... Dar nu le plângem noi de milă ...**



## DIASPORA

*“Nu există ceva mai rău pentru muritori decât pribegia”.*  
(Homer)

Deși nu există în “Dicționarul de neologisme” editat înainte de 1989 (și nu ne mai mirăm de acest fapt), substantivul DIASPORA ar putea fi tradus prin totalitatea cetățenilor care, din propria dorință, au rămas în afara granițelor țării. Nu putem include în această categorie pe românii din stânga Prutului, din Ucraina, Bulgaria, Ungaria etc. Cum, de altfel, nici românii plecați după 1944 nu pot fi încadrați în rândul celor care au dorit să-și părăsească țara. Au fost forțați să fugă, pur și simplu.

Primii români despre care știm că au plecat în număr foarte mare peste graniță au fost ardelenii de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul celui de-al XX-lea. Din cauza stării materiale precare au ajuns în țara făgăduinței, S.U.A., dar și în Australia sau Canada. Dorul permanent de “acasă”i-a făcut pe cei mai mulți să revină cu întreaga lor agoniseală. Cei rămași au format colonii foarte puternice cu școli și biserici românești.

Din nefericire, după cel de-al doilea război mondial, cetățenii permanent amenințați de regimul comunist cu confiscarea caselor, cu închisoarea și chiar cu moartea și-au luat “lumea în cap”, închipuindu-și că oricât de greu le-ar fi fost în străinătate, cel puțin acolo erau respectați ca ființe umane. Dacă treceau fraudulos frontiera expunându-se împușcării, însemna că preferau moartea unei vieți nesigure și neomenești în România. Și acest fapt s-a întâmplat mai ales între 1950-1980.

Când un om de 40-50 de ani (și chiar mai mult) își lasă casă, masă, familie și toate amintirile unei vieți, atunci se pune un mare semn de întrebare asupra regimului din țara respectivă. Și totuși, Occidentul n-a prea vrut să înțeleagă acest semn. Iar românilor, până în 1989, li s-a inoculat ideea că oamenii care au fugit sunt niște trădători. După “revoluție” am văzut cine sunt trădătorii, dar ... prea târziu.

Ne așteptam ca după “miracolul” din decembrie 1989, toți cei din diaspora să se îmbulzească în România cu averile și dolarii agonisiți. De întors s-au întors bieții oameni, dar unii au fugit din nou după ce s-au lămurit ce-i pe aici. Să nu fi văzut democrația noastră “originală”? Sau această “originalitate” le-a amintit de aceea a vechiului regim și s-au speriat de moarte.

Ca un paradox, diaspora în loc să se micșoreze, s-a mărit. Pentru că zeci de mii de tineri (și nu numai) au plecat spre alte

meleaguri. Se pune atunci elementara întrebare: ați văzut pe cineva fugind de bine?

N-ar fi normal ca diriguitorii să se necăjească, să-și facă muștrări de conștiință că românii fug din țara lor? Gândindu-ne la acest fapt, ne-am propus să nu murim până n-om vedea americani, francezi și germani fugind din țara lor în România...

Noi, cei din țară, nu putem să-i judecăm pe românii care, dincolo, formează un lobby puternic al apărării drepturilor omului din România. Am putea totuși să le reproșăm că acolo, ca și aici, sunt foarte divizați. Dar dacă unii ajung printre ei cu scopul vădit de a-i diviza? “Divide et impera”, spunea latinul. Cine vrea să-i dezbine? Cine vrea să-i stăpânească? Cei din țară, ce facem pentru a-i atrage? Cum îi primim la întoarcerea pe meleagurile natale? Grele întrebări, grele răspunsuri ...

## EDUCAȚIA

*“Copiii trebuie să aibă prieteni pe colegi, nu pe părinți și profesori. Aceștia din urmă nu trebuie să le fie decât călăuze”. (J. Joubert)*

În România post-decembristă se vorbește puțin despre educație. Să nu mai avem nevoie de așa ceva? Vedem sau auzim din când în când vreun parlamentar care aduce în discuție acest subiect, dar numai pentru a-și face popularitate. De cele mai multe ori observăm câte un ministru al învățământului care se luptă cu toți și cu toate pentru un buget normal, pentru construcții de școli și pentru un învățământ modern. Uneori mai străbate prin presă câte o știre că a fost înlăturat vreun inspector sau director de școală. S-a mai amintit despre învățământ și educație cu ocazia acordării unui procent ridicol din Produsul Intern Brut și atunci când profesorii n-au mai suportat salariile de mizerie și, disperați, au ieșit în stradă, provocând, din cauza infatuării guvernanților, cea mai lungă grevă. Din acel procent penibil trebuia să fie asigurată plata profesorilor, baza materială a școlii și să se mai facă și

educație? Mai ales că această educație lipsește nu numai copiilor, ci încă la o generație, două...

Iată, mergi pe stradă și ai în față un grup de tineri. Poate elevi, poate absolvenți. Asculți, din întâmplare, ce spun. Ți se face părul măciucă la auzul atâtor banalități și trivialități. Ești ajuns din urmă de un alt grup, oameni la 25-30 de ani care, probabil, se întorc de la muncă, de la cumpărături sau de la crâșmă. Se îmbrâncesc, țipă unul la altul, scuipă și suflă nasul pe unde apucă. Tu, om cu gândurile și necazurile tale, te ferești, vrei să eviți asemenea scene degradante, dar te lovește unul care tocmai face slalom cu bicicleta printre pietoni. Nu deschizi bine gura că te apostrofează tot el cu un "Băi animalule, de ce nu te uiți pe unde mergi?" Înghiți în sec și chemi un alt Vlad Țepeș sau te gândești la China în care, într-o vreme, erai arestat pentru un scuipat pe stradă. Asemenea spectacole întâlnești și pe la porțile și holurile școlilor sau chiar în clase. S-ar părea că asta înseamnă democrație pentru unii. Sigur că avem și tineri foarte serioși, de fapt adevăratul tineret, oameni de bază acolo unde studiază sau lucrează, dar nenorocirea este că, deși ne ferim s-o recunoaștem, educația lasă mult de dorit în toate straturile societății.

La unele conferințe sau spectacole ești pus în situații penibile de indivizi, nu numai tineri, care vorbesc tare, mănâncă semințe sau fac pur și simplu circ din orice lucru serios.

**Poate trebuie făcut mai mult în școală. Dar familia ce face?**

Din păcate, noi, românii, credem că în educație suntem buricul pământului. De aceea nu se consideră necesară alocarea unor fonduri consistente în acest sens. Suntem mândri și nu acceptăm ajutoare sau acordăm mai nimic pentru educație. În schimb, luăm totul sau mai cerem când e vorba de mâncare... Să fie doar stomacul plin?

**Ce fac unii politicieni în acest caz? Educația lor formează oglinda unui popor?**

Cât privește aprecierea valorilor, ea nu prea există pentru că nonvaloarea nu vrea să-și părăsească locul "cucerit" în comunism, iar noi, vrem nu vrem, asistăm la spectacole așa-zis muzicale cu celebrele manele, la înjurături și bătăi pe străzi, la bîlbâieli și programe jalnice în televiziune și situații grave în școli. Să nu mai fie nimic de făcut?

## FALSUL PROLETAR

*“Ticăloșia câtorva este o nenorocire pentru toți”.*  
(Bohtlingk)

În legătură cu coeficientul de inteligență (IQ) al diferitelor clase sociale s-au făcut multe clasificări. Nu suntem în măsură să spunem care-i bună sau care-i rea, pentru că - sigur - unele exagerează, altele greșesc prin omisiune. Oricum ar fi însă, trebuie să știm că țăranul are o inteligență deosebită și mult bun simț. El știe că neavând studii nu va putea să ajungă preot, învățător și nici nu va gândi măcar la posturile de primar al municipiului sau prefect al județului.

Apropiindu-ne de oraș, chestiunea capătă alte nuanțe. Apare un specimen celebru încă de la Caragiale: mahalagiul. Acest individ, care nu-i nici muncitor, nici țăran și nici intelectual, are o inteligență sub aceea a țăranului. Cu o specificație: să nu se confunde coeficientul inteligenței (IQ) cu arta de a se descurca.

Mahalagiul a ajuns, prin industrializarea forțată, proletar. Iar proletariatul i s-a

repetat permanent că este stăpân pe unde lucrează și trebuie să conducă. Or, se știe, stăpân a fost și, din păcate, a cam rămas, doar statul. Și încă un lucru grav inoculat mahalagiului proletar: pentru a conduce nu-i trebuie studii, putere de discernământ, cultură. E necesar doar să țipe, să considere că de la el în jos toți sunt proști și de la el în sus toți trebuie lingușiți. Ceaușescu a demonstrat, prin pilda-i grăitoare, că așa a fost. Și din această cauză, iată unde a ajuns țara, dar unde a ajuns și el!

Celebrii secretari de partid din uzinele mari au rămas un exemplu de crasă lipsă de bun simț și, mai ales, de lipsa unei meserii concrete. Aveau în frunte pe “atoateștiutorul”, care dădea indicații scriitorilor, medicilor, inginerilor și profesorilor țării. Neștiind nimic, se pricepea la toate.

După aceste experiențe nefericite, s-a format un anumit tip de individ șmecher și impertinent, care își râde în nas când e prins chiulind sau furând. Cei care muncesc ar fi, chipurile, obligați să suporte duhoarea și lenea acestui ins.”Munca-i pentru mașini”, își va arunca din “înțelepciunea-i” de-o viață, atunci când îl îndemni să-și facă omeneasca datorie. Să fim înțeleși: acest ins de care societatea trebuie să se descotorosească, nu are nimic din proletariatul care transpiră la locul său de muncă, din profesionistul și inventatorul de prestigiu sau organizatorul desăvârșit al echipei sau atelierului. Doar aceștia sunt harnicii și respectații noștri proletari.



Toate cele de mai sus dovedesc încă o dată, dacă mai era nevoie, că intelectualul trebuie să fie convins de rolul și valoarea sa atunci când se pune problema conducerii întreprinderii sau țării. Și să nu-și neglijeze dușmanii potențiali: mahalagiul (sau scandalagiul) ajuns proletar, propria mândrie, invidia, răutatea și prostia mediului.

Este aici vorba despre adevărata intelectualitate. În nici un caz nu ne referim la mahalagii cu studii forțate sau neterminate, care mimează pe intelectuali. Aceasta pentru simplul fapt că intelectualii de seră, intelectuali-mahalagii de fapt, neputând egala pe cei adevărați, vor fi și ei gata să-și scuipe răutățile și trivialitățile peste intelectualii de rasă. Vor face asta pe oriunde, plătind sau făcând compromisuri politice.

Credem că intelectualitatea veritabilă, prin pregătirea și educația de excepție, are dreptul și obligația de a accede și a se menține la putere. Numai astfel țara noastră își va descoperi locul pe care-l merită în această lume agitată.

## FANATICII

*“Cele mai mari dușmăanii au produs mai puține crime decât fanatismul”. (Voltaire)*

În ultima vreme terorismul și fanatismul în toate domeniile fac ravagii în lume. Astfel că mulți oameni sunt uciși în Algeria, Irlanda, Israel, Franța și S.U.A.

Știind afirmația lui Malraux că “secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc”, chestiunea are conotații grave. Mai ales că Michael Foucoult observa: ”mergând spre Dumnezeu, omul e mai mult ca oricând expus nebuniei”. Se referă bineînțeles la oamenii benefici, atât de rari, care “iubesc ce e dincolo de lume”.

E bine să nu confundăm aceste ființe de excepție cu nebunii patologici. Pentru că aceștia din urmă ne prezintă religia ca o bătă care lovește fără discriminare. Fanaticul vrea să se supună totul preceptelor sale. Altfel, te amenință cu Dumnezeu. Ca și cum Ființa Supremă ar fi o sperietoare.

Fără a-l crede pe clientul de la Săpoca (nebunul), ni se zdruncină totuși ceva din concepția că Dumnezeu este blând și

îndurător. Orice învățătură sau capitol din Biblie sunt interpretate după ureche. Iar cine nu acceptă răstălmăcirile fanaticilor va fi anatemizat.

Unii cred că poartă deja duhul unor sfinți consacrați, pe când alții au intrat – așa cred - în contact cu Dumnezeu, care a venit pe pământ întruchipat în persoane cunoscute doar de ei.

La acești Dumnezei nu au acces preoții. Dar și mai grav este faptul că acele persoane doresc să fie ascultate orbește, iar îndemnurile lor merg de la chestiunile intime ale familiei până la acelea de ordin financiar.

Membrii unui astfel de grup sectant formează o categorie aparte. N-au fost căsătoriți, sunt văduvi (e), au divorțat sau căsnicia lor este pe cale de a se destrăma. Ei își lasă familia de izbeliște, bat drumurile țării căutând o idee, uitând de cei apropiați și mai ales de datoria sacră de părinte, de soț sau de soție. În aceste condiții ni se pare că respectivii nu sunt “nebuni de Dumnezeu” (cum le place să fie considerați) ci nebuni de legat. Mai consideră că erorile lor sunt legile Domnului. Prin lipsa de toleranță și de sentimente vor distruge bucuria oamenilor, vor desființa vestimentația tinerească și dorința caracteristică omului de a trăi și a munci, vor amenința căsătoriile, dragostea și viitorul copiilor. Prin urmare, nu este posibil ca aceștia să fie reprezentanții unei forțe benefice. Iar interpretarea eronată a cărților sfinte a dus la o indiferență periculoasă față de

familii și față de lumea care se zbate în spaime și lipsuri.

Considerăm că totul la om trebuie să aibă o măsură (*Est modus in rebus*) și de aceea noi, muritorii de rând, vom putea viețui lângă cei foarte credincioși, dar nu fanatici, doar dacă va exista un acord între credința și faptele noastre. Trebuie să încercăm toți să atingem un nivel superior al moralei și iubirii de Dumnezeu, dar și a iubirii celui de lângă noi, a celui neajutorat și bolnav.

Dacă fanaticii religioși vor vedea în ceilalți numai niște dușmani și nu potențiali credincioși, atunci posturile și rugăciunile lor vor fi în zadar. Urând din principiu oamenii, manifestările religioase ale acestor bieți oameni (ei trebuie compătimiți) vor fi nule pentru că "DACĂ DRAGOSTE NU E, NIMIC NU E!"

## FIINȚELE BENEFICE

*“Bunătatea, dreptatea, iertarea și binefacerea sunt datorii pentru toți”.* (Goldoni)

Întotdeauna ne-am simțit atrași de anumite persoane fără să ne dăm seama de ce. Și nu era vorba de sexul opus, de frumuseți ieșite din comun sau de oameni de o mare eleganță ori inteligență. Am zice că de multe ori nu le simțeam prezența decât printr-o degajare de afectivitate, în jurul lor fiind, probabil, un halou de căldură, bunătate, armonie, siguranță, prietenie și sfințenie. Niciodată n-am văzut astfel de oameni în prim-planul unei scene, fie ea politică sau culturală. Dar oriunde îi întâlneam, simțeam că discuțiile și chiar mediul aveau altfel de rezonanțe în sufletele noastre.

Mai târziu am încercat să studiem aceste stări de bine, de frumos și interesant pe care le pot degaja anumite ființe. Este vorba de starea ALFA. Ea apare de obicei atunci când nu ești nici adormit, nici treaz și subconștientul mai înregistrează câte ceva din realitatea înconjurătoare. Suntem siguri că în activitatea lor, având o inspirație divină, scriitorii trec

prin această stare de grație. Dar și noi, ceilalți, chiar în situația de conștiință, de veghe, pătrundem în relaxare doar când, într-o absență totală față de realitate, ajungem la o liniște sufletească desăvârșită, la acel nesperat KATHARSIS. Credem că persoanele care ajung la această stare cerească sunt acei bonomi de care ne amintim că ne-au înfrumusețat copilăria sau alte etape ale vieții. Aceștia sunt oameni sau sfinți? Iată, așadar, că în lumea noastră pot exista persoane care vor binele celor din jur și care n-au avut vreodată un gând rău pentru și despre alții. Interesul, ura, răutatea, invidia și lașitatea le sunt complet străine. Einstein, după cum îl prezintă contemporanii, era o ființă extraordinară, care, lucru și mai rar, emitea tot timpul unde ALFA. De aceea în jurul lui era o pace și o armonie cum rar se întâmplă în jurul unui pământean.

Dar oamenii timpurilor acestea zbuțumate mai pot oare emite astfel de unde, când necazurile zilnice, lipsurile de tot felul și zgomotele insuportabile secătuiesc energiile? Știm că este foarte greu să ajungem la relaxare în astfel de condiții, dar, pentru binele nostru și al celor din jur, va trebui să luptăm pentru ea. Cu atât mai mult cu cât, prin anumite antrenamente, se pot stimula și controla aceste emisii. S-a descoperit chiar că terapia cu alfa vindecă multe boli. Întotdeauna dinspre spirit spre trup. Pentru că undele respective au rolul de a distribui anumite impulsuri de echilibrare

**și ameliorare care, toate, duc la relaxarea atât de căutată.**

**Să sperăm că tot mai mulți dintre noi își vor găsi echilibrul trupului și al sufletului prin contactul cu persoanele emițătoare de unde benefice. Atunci când le descoperim, să protejăm aceste ființe atât de necesare omenirii.**

## FUNCȚIA CA O PUȘCĂ

*“Ce mai trebuie șerpi când sunt oameni răi?”*  
(Aristonymos)

Ne-am întrebat adesea dacă nu-i posibil să rămâi om în ciuda oricăror nenorociri, bucurii sau posturi înalte în care te-ai ridicat. Dar, mai ales, după ce ți-ai făcut câțiva subalterni.

Ne-am amintit despre acest lucru ori de câte ori un coleg sau un cunoscut devenea șef de echipă, șef de secție, șef de catedră, director sau inspector. Începând chiar din ziua numirii, individul, deși se abținea să nu-ți ordone ceva, era schimbat comportamental pentru a-și impune funcția prin care, credea el, a căpătat prestigiu. De-abia atunci realizăm cât de adevărată este întâmplarea cu neamțul bun camarad la lucru, la discuții sau la beție. Cum i-ai dat însă o pușcă în mână, trage în tine.

Ca urmare, orice șef, cât ar fi el de mic, dacă nu are caracter, consideră funcția o pușcă sau o bătă pe care le aplică pe spinarea subordonatului. Toți uită că au fost sau vor deveni oameni de rând. Cât despre loc de “bună-ziua”, nici gând.



**Și atunci, acești indivizi fără caracter nu sunt de invidiat, pentru că orice funcție îi face dependenți de ceva, de cineva. Oricum, nu mai sunt ei înșiși, neîndrăznind să se supere pe cei pe care trebuie să-i lingusească sau abținându-se de la riposte în fața stupizeniilor debitate de șefii lor. Ceea ce nu se întâmplă cu omul stăpân pe meserie, cel care n-are nimic de apărut. Pe el îl apără doar munca sa.**

## INCONȘTIENTUL

*“Mulți cred că poți îndrepta un măgar scurtându-i urechile”. (N.Iorga)*

Înainte de 1989 a dorit și a fost șef. După revoluție, împreună cu alții, a înființat niște organizații umanitare, sociale și politice. Ideea de la care a pornit grupul respectiv a fost generoasă. Dar fiindcă a dorit să fie iar șef peste toate, rând pe rând l-au părăsit toți cei cu care a pornit la drum. Trebuia să știe fiecare că el era bossul, era buricul pământului, cel mai inteligent, cel mai în stare să conducă. Totul, în ceea ce îl privea, se rezuma la un singur cuvânt: EU. Eu am făcut, eu am dres, eu... eu... Orice ședință era impregnată de scene ale absurdului. Oamenii erau admonestați, ei nu meritau nimic, lor nu li se permitea nimic, aveau doar datoria de a asculta și executa. Se crea astfel o tensiune ieșită din comun.

În urma monologului care-l impunea, cei din jur se plâneau de dureri de cap, de stomac sau nu mai aveau chef de viață. Individul uitase, cum uita orice nu-i convenea, că membrii organizației se adunaseră pentru a acționa în interesul general fără a fi

remunerați sau premiați. Doar lui își crea anumite facilități. I s-a atras atenția că de-abia am scăpat de tiranie, de șefi imbecili. Nu ținea cont de aceste păreri. Susținea că doar ce vine din mintea sa este bun, ceilalți sunt zero. Deși se știa că mare lucru n-a produs la cei peste 75 de ani. Doar necazuri în jur.

Ședințele durau după cum credea: două, trei sau patru ore. Fără a se spune ceva consistent, iar atmosfera era de teroare.

A făcut parte dintr-un partid de mare profunzime. Însă a dorit să fie și acolo, ca în toate organizațiile, șef. Cei mai vechi, cunoscându-l, l-au eliminat imediat. Prietenii, (deși nu merita să aibă așa ceva) i-au repetat că nu e de ajuns să fii bătrân pentru a conduce. Mai sunt necesare toleranța, bunătatea, cumpătarea, înțelepciunea și credința în Dumnezeu. I se spunea că omul trebuie să și dea, nu să ia permanent.

La un moment dat s-a îmbolnăvit și a demisionat din toate funcțiile. Deși a trecut de două-trei ori pe lângă moarte, nu s-a schimbat în bine. Din contra, s-a înrăit și mai mult văzând că organizațiile merg fără el. Simțind că nimeni nu îl regretă, a început să arunce cu noroi în toți, doar, doar va demonstra că prezența sa înalță totul. Nedându-i-se atenție la elucubrațiile debitate, și-a dat iar demisia...

Sărmanul bătrân! Nici în ceasul din urmă nu vede că provoacă milă? Nu vede că nimeni dintre cei din domeniul în care a lucrat până la pensionare nu îl urmează și nici

nu vrea să îl vadă. Fiindcă n-a avut și nici nu poate avea caracter.

Neluându-i în seamă obstrucționările și vorbele penibile, amenință pe foștii tovarăși cu tribunalul. Pentru că acest individ trebuie să facă doar ce-a învățat: RĂUL. Și răul devine perfect cu ajutorul unei funcții. Când o prinde, lovește pe prieteni și pe oricine. Din plăcerea de a lovi. Fără a înregistra, în mintea-i de de stafie, consecințele.

De ce nu-și consumă energia în liniștea familiei? Nici acolo nu este nevoie de un Napoleon?

Astfel de oameni ar trebui să reflecteze, măcar la final, că scopul vieții pe acest pământ este doar binele și adevărul.

## INTELECTUALUL

*“Adevărat că mai cinstit lucru nu este în lume și mai scump  
și mai curat, decât omul procopsit la învățătură”*  
(M.Sadoveanu)

Dicționarul de neologisme ne spune că “intelectualul este acela care are ca specialitate, pe baza unei pregătiri corespunzătoare, munca intelectuală și lucrează în domeniul științei, al artei, al economiei, al tehnicii, învățământului etc”. Ce a devenit intelectualul în zilele noastre? De mulți ani îl căutăm prin sălile de spectacol, la marile manifestări culturale și științifice, dar nu-l prea vedem. E drept că viața a devenit foarte grea, iar intelectualul are o familie de întreținut. Cu salariul său de mizerie nu se descurcă și atunci stă la coadă pentru a cumpăra anumite alimente de la stat (la prețul pieței nu-și permite), face vreo meditație sau, de vineri până luni, lucrează un ogor moștenit sau arendat pentru asigurarea hranei. E foarte bine că-și diversifică munca, dar manifestările dedicate lui Eminescu, Slavici sau Mehedinți nu au auditori și-i păcat. Păcat, pentru că această țară va intra în

universalitate nu prin falsele tone de cărbune sau de cereale peste plan, ci prin intelectuali. Uneori intelectualul intra în politică, știut fiind că altfel moare necunoscut. N-ar fi de condamnat nici o astfel de preferință dacă, vrând să capete vreun ciolan nenorocit, un tip nou de intelectual n-ar deveni odios. Parlamentul nostru ni-i arată pe intelectualii-cameleoni, care trec peste noapte în tabăra celui mai puternic sau o fac pe independenții după ce au fost aleși pe o anumită listă. Principii, suferințele celor mulți? Vorbe în vânt!

Nu dorim marginalizarea intelectualului în această direcție, dar să nu-și uite menirea. În ultimul timp e la modă și o altă fațetă a intelectualului: nerecunoașterea meritelor literare și științifice ale unor indivizi mici ca oameni, dar mari ca scriitori și savanți. Evoluând astfel, în România, ca în puține țări din lume, am asistat la manifestări demente ale urii îndreptate spre intelectuali. Ce s-a scris și spus atunci s-a realizat încet, încet prin retribuția penibilă, prin numirea în funcții de șefi culturali a unor inși doar cu carnet de partid (parcă am mai trăit noi așa ceva) și prin ocolirea unor adevăruri majore ale istoriei neamului, care demonstrează realități ale devenirii ființei naționale.

Din nefericire, sunt intelectuali care, din comoditate sau indiferență, s-au limitat la noțiunile învățate într-o istorie falsă. Și sunt mulți, cum tot mai mulți sunt cei care au acceptat lozincile oribile scandate în “epoca”

mineriadelor. Pentru că am văzut atunci indivizi care ajutau minerii în desăvârșirea operației de “curățire” a Capitalei.

Toate aceste “operații” erau experimentate pe un singur individ: pe intelectual. Poate fi ceva mai grav și mai dezastruos pentru un popor? Până și triburile sălbatice își respectă înțelepții, noi nu! Și ni se pare că aceasta este o meteahnă veche a românilor.

Credem că ar trebui să fim mai atenți și mai combativi pentru a nu repeta erorile și nostalgiile trecutului.

## IUBIREA

*“Soarele cerului cel nepieritor – aceasta este iubirea”.*  
(Khayyam)

Ca orice sentiment uman, iubirea a provocat permanent controverse. Astfel, s-a crezut că oamenii care iubesc sunt doar cei corecți, demni etc. Or, dictonul “amor omnibus comunis” ne spune că dragostea e aceeași la toți. Știut fiind că iubirea transformă pe un leneș într-un harnic, pe un fricos într-un viteaz și, ce-i mai grav, pe un înțelept într-un nebun.

După Camil Petrescu , bucuriile iubirii sunt ale minții. Dar noi știm că acest sentiment, fără puțină nebunie, nu este complet. Însă iubirea are câteva nuanțe: față de un partener, față de o “moșie” , față de o funcție sau față de arginți. Se mai face și confuzia dintre iubire și frica de singurătate. Când ne aruncăm în brațele primului venit, ne închipuim că am găsit iubirea. Amarnică amăgire, dar reală.

Pe vremea marilor domni, românii erau animați de “iubirea de moșie”, care a menținut independența acestor țărișoare pline de viteji. Din păcate, astăzi e la modă expresia



lui Caragiale: “Iubesc trădarea, dar urăsc trădătorii”.

Sigur că-i putem găsi și alte forme: “iubesc corupția dar nu sunt corupt”, “iubesc dreptatea dar nu cedez funcția pe care mi-au dat-o”, “iubesc toate partidele, doar să rămân pe post”. Și în aceste cazuri, ca și în iubirea demențială pentru arginți, întâlnim “iubiri celebre” pentru anumite funcții obținute de la vechea guvernare. Peste tot se află indivizi care țin cu dinții de funcția de șef, uitând că bunul simț i-ar fi obligat să-și dea demisia după ce au pierdut sufragiile populației. Ba, se trezesc chiar disidenți, botezați sau cununați de Brătianu, Maniu, Antonescu, I.C.Frimu, Gheorghiu-Dej, Elena Ceaușescu etc.

Iubirea pentru un partener, pentru funcții sau pentru bani are, fiecare în felul ei, o anumită limită, fie de timp, fie de demnitate. Să nu uităm că nimeni nu s-a născut șef pe viață și să renunțăm la iubirile interzise, când vremurile o cer.

## ÎNĂLȚAREA PE UN ALTAR DE JERTFE

*“Rațiunea este un soare dur: luminează dar și orbește”.*  
(Romain Rolland)

Printre aforismele create de Titu Maiorescu este și unul care spune multe despre elevul eminent de la *Theresianum* din Viena, despre doctorul în filosofie de la Giesen și licențiatul în drept de la Paris, despre profesorul universitar de numai 21 de ani și rectorul Universității ieșene cu puțin mai vârstnic.

Da, așa a început cariera fondatorului “Junimii”. El va trece apoi prin cele mai mari funcții, culminând cu aceea de prim – ministru. Fără să mai punem la socoteală extraordinara contribuție în domeniul criticii literare. Așadar, el avea dreptul să scrie: **“TREAPTA DINTÂI, PE CARE NE ÎNĂLȚĂM, E UN ALTAR DE JERTFE.”** Doar Maiorescu știa câți dușmani reali sau potențiali au stat în calea unor oameni de excepție pentru ca aceștia din urmă să nu ajungă la funcția pe care o meritau. Doar el știa de câte ori a trebuit să-și calce pe inimă și

să taie în carne vie pentru a-și menține poziția câștigată.

Criticul era deja un nume de marcă chiar și când nu avea rang de demnitar. Dar până și el a fost nevoit să aplice legile junglei posturilor de la vârful piramidei, niciodată însă nu a nedreptățit pe merituoși. Ne temem că singura victimă a funcțiilor deținute a fost chiar Maiorescu, mai ales în sensul neacordării timpului necesar creației literare în care, sigur, ar fi strălucit ca în toate domeniile abordate.

Nu trebuie să mai insistăm pe rolul crucial pe care l-a avut în lansarea clasicilor literaturii noastre, pe descoperirea lui Eminescu și tipărirea primului volum al acestuia.

Dar cum l-am cunoscut noi, generația născută în jurul celui de-al doilea război mondial, pe Maiorescu? Prin anii 1960, citeam într-o revistă că “mandarinul TI-LI” (așa era poreclit) a fost nociv pentru literatura română și pentru scriitorii săi. De câțiva ani buni însă i s-au recunoscut meritele incontestabile în cultura românească.

La ce altar de jertfe se referea Maiorescu în aforismul său? Să fie jertfele pe care le-a făcut în mod concret acest “spiritus rector” al culturii noastre pentru a ajunge la treapta cea mai de sus a înălțării? Sau subliniază sacrificiile de toate felurile pe care le fac părinții și rudele pentru ca unul de-al lor să ajungă la școli superioare și apoi să creeze în scopul ridicării neamului?

**O fi vrând să ne dea o lecție despre cadavrele care trebuie să le calci pentru a urca la vârf? Nu ni s-ar părea nedrept să fie folosită și această ultimă variantă atunci când cadavrele călcate sunt ale unor monștri inculți și periculoși, rămași din alte vremuri, care au prins ciolanul și nu-l mai lasă.**

**Prin urmare, toate variantele ni se par posibile și explicabile, mai ales în zilele noastre. Cu două amendamente însă: omul care le aplică trebuie să aibă merite recunoscute, iar scopul urmărit să fie în interesul comunității.**

## LICEELE – ÎNCOTRO ?

*“O școală a datoriei și nu a plăcerii e o școală ce o cred folositoare tineretului nostru”. (V.P.Nicolau)*

Când cineva are curajul să critice programele școlare sau vorbește despre liceele care nu reușesc să dea o cultură generală acceptabilă absolvenților, i se răspunde că totuși cei 45 de ani de comunism și unsprezece ani de tranziție au dat supradotații și marii olimpici internaționali. Dar acele excepții sunt doar copiii peste care Dumnezeu și-a revărsat harul.

Oricum, școala nu trebuie să pregătească geniile, ea trebuie să formeze omul normal. Pentru că un liceu bun, cu profesori bine pregătiți (nu ne putem plânge în acest sens) va da absolvenți la fel de bine pregătiți. Aici se va ajunge și dacă programele judicioase și manualele vor fi primite la timp, iar numărul de manuale alternative va fi mai mic. Prin seriozitatea învățământului liceal s-ar evita greșelile oribile, pronunția penibilă și cultura jalnică a unor tineri actori, fotbaliști și crainici de televiziune și radio.

Sigur că și cei trecuți de tinerețe, dar fără o minimă cultură, fac hazul Parlamentului, al simpoziunilor, al interviurilor luate pe stradă și în tramvai.

Toate aceste aspecte negative derivă din liceul obligatoriu al “anilor de glorie”, când aveam absolvenți analfabeți. Pentru că orice oligofren trebuia să aibă bacalaureatul. Și de aici până la producerea pe bandă rulantă a “intelectualilor”, n-a fost decât un pas.

Ce ne-a adus, așadar, liceul anilor 1945-2000? Nu numai o cultură generală mediocră. Consecințele sunt grave la nivel de țară; nu prea știm să vorbim, nu știm ce muzică să ascultăm, nu prea știm să ne îmbrăcăm, nu prea avem bunul simț elementar, nu prea știm să votăm în cunoștință de cauză, nu prea știm să respectăm intelectualii. Ni se va riposta că totuși avem scriitori, academicieni. Da, dar noi ne referim la omul de pe stradă, la omul mediu. Urmăriți și veți constata.

Iată de ce credem că-i neaparat necesară reforma în învățământ. Dar nu după ureche, nu prin transferarea fără selectare a programelor occidentale la învățământul românesc, ci totul printr-o analiză corectă și pertinentă.

Unde ne sunt profesorii de liceu cu autoritatea și competența celor de la universități? Pentru că toți marii universitari și academicieni interbelici au fost, mai întâi, profesori de liceu. Sunt și astăzi, dar este aproape imposibil să ajungă la universități. Piedicile sunt de netrecut.

În această stare de anormalitate, normal ar fi ca tânărul pasionat de studiu să urmeze liceul teoretic, apoi facultatea, iar cei mai puțin dotați să meargă la școli de meserii, de ucenici. Liceele industriale au o mare importanță. Dar între ele și cele teoretice sunt diferențe și la nivel central nu prea se văd. La olimpiada de literatură – și nu numai – participă pe picior de egalitate cei care fac un fel de specializare în Limba și literatura română cu cei care au doar trei ore pe săptămână (de la liceele industriale). Deci, profilele de specialitate concurează cu cele la care disciplinele sunt puțin studiate. E necesar – credem – să se țină cont de propunerile permanente ale profesorilor și ale elevilor în acest sens.

Dar ce-a adus revoluția în învățământul liceal? O libertate prost înțeleasă de către unii elevi. Astfel, ei cred că au câștigat dreptul de a fuma în școli, de a fi insolenți, de a chiuli și de a sfida părinții, profesorii și învățătura. Atunci, ne întrebăm ce vor deveni acești tineri? Clienții caselor de corecție și ai închisorilor? Grija pentru viitorul acestei nații cine o va avea?

Oricum ar fi, profesorii trebuie să fie mai insistenți în susținerea punctelor lor de vedere, alături de elevii serioși și ministerul care trebuie să susțină oamenii din sistem și nu vreun partid. Doar astfel învățământul românesc va fi la înălțimea inteligenței poporului său.

## MEDIOCRUL AGRESIV

*“Pe fauna cuvântătoare/ Apasă greu osânda grea:/ Prostia e  
molipsitoare/ Pe când înțelepciunea, ba!”*  
(Păstorel Teodoreanu)

Lumea artiștilor este, de obicei, aceea în care întâlnim permanent fenomenul genialității. Și aceasta nu neapărat pentru că ar fi toți genii, ci doar fiindcă orgoliile sunt mai mari decât talentul. Opusul unei astfel de situații este cel al mediocrității agresive sau chiar neagresive.

Dar ce este mediocritatea și unde o încadrăm în viața cotidiană? Pe înțelesul tuturor, am zice că este ceva situat la jumătatea distanței dintre poalele și vârful muntelui, ceva care nu-i nici sus, nici jos; nici alb, nici negru; nici bun, nici rău; nici prost, nici deștept. Atunci? Bănuim că este așezată între cei doi poli. Prin urmare, a fi mediocru nu ni se pare o jignire, ci o stare normală a omului.

“Homo sum, nihil humani alienum puto!” Sunt om și nimic din ce-i omenesc nu mi este străin, spunea latinul. Ce este omenesc? Și prostia, și deșteptăciunea, și dragostea, și ura, și frumusețea, și urâtenia.



Dacă acestea sunt bine procentualizate, credem că rezultă un mediocru. Dacă omul se află la una din extreme, atunci devine ori prost, ori geniu. Considerăm că, vorba înțelepților antici, totuși “linia de mijloc este de aur”. În unele cazuri însă, mediocrului nu-i ajunge funcția sa cuminte și , dorind să urce pe scara ierarhiei, ocupă locul celor buni sau foarte buni. Devine zgomotos și impulsiv. Acest om nu mai poate fi generos, nu mai poate risca și, cu mintea lui încorsetată, nu înțelege pe cei care fac astfel de fapte. Ar risca și acționa în interesul general cu o condiție: să fie protejat. Urăște și iubește mediocrul obraznic? Nu, pasiunile îl înspăimântă pentru că, prin ele , se depășește orizontul său îngust. La un moment dat ar dori să devină erou, dar fără a participa la actul eroic. Din cazemata în care se află, privește doar evenimentele. Dacă nu-i nimeni să-l vadă în această postură, spune și ajunge să creadă chiar și el că a omorât balaurul care amenința cetatea. Și totuși, la acești indivizi răsândiți în toate domeniile, întâlnim fapte demne de admirat: se unesc și se sprijină. Ceea ce nu se întâmplă între genii.

Mediocrii insistă și obțin funcții pe care le cred dreptul lor. Instalându-se acolo, ei doresc să croiască o lume care să le semene. Așa că împing tăvălugul care trebuie să niveleze societatea. Orice vârf este strivit. În lagărul socialist, mai ales în sectoarele învățământ și cultură, acțiunea a reușit deplin:

în loc să fie adus monstrul incult la nivelul supradotatului, s-a procedat invers.

Iată, în China, există haina stas pentru toți: tunica închisă sub bărbie. Simpla apariție a unei fotografii (într-o revistă) cu un individ descheiat la doi nasturi de sus, semnifica, pentru inchizitorii culturali, un sacrilegiu, iar publicația era acuzată de pornografie. Să sperăm că noi am scăpat de astfel de încercări penibile de uniformizare a trupurilor, minților și acțiunilor noastre.

Prin cele scrise mai sus am dorit doar să atragem atenția că oamenii mediocri care-și fac datoria, fiind buni familiști, buni camarazi, buni muncitori sau buni intelectuali, duc societatea înainte. Dar când nu-și văd lungul nasului, când își dau aere de neînțeleși, când se cred îndreptățiți să domine și să niveleze lumea după chipul și mintea lor, obținând o pălărie mai mare decât capul, ei, de-abia din acel punct trebuie să ne alarmăm și să ne opunem acestor indivizi.

## **MEMENTO MORI**

*“Moartea este singura noțiune pe care omul n-a reușit s-o vulgarizeze cu totul”.* (Aldous Huxley)

**Vine o vârstă când nu mai trebuie să imităm pe nimeni, când fiecare om dovedește că-i matur, conducându-se după propria-i minte. Pentru că, într-o zi, “va da seamă” de cele făcute, dar și de cele nefăcute. Și atunci, omule, pe cine vei mai acuza pentru greșelile tale? Mai ales tu, cel care toată viața ți-ai împroșcat colegul cu invective pentru a-i diminua meritele și a-i stopa avansarea, tu, cel care ți-ai urât vecinul pentru autoturismul său mai colorat sau haina lui mai nouă.**

**Se zvonește că ai participat la fapte și mai condamnabile, care ți-au adus cea mai înaltă funcție în domeniul tău de activitate. Te-ai gândit vreodată că ai o conștiință, care este cea mai înaltă ACADEMIE a omului? Sau ai cam confundat academiile? ...**

**Și, totuși, acum când ți-ai atins scopul, n-ai putea intra pe făgașul binelui? Să încerci să fii OM între oameni. Tu, care în copilăria**

dintr-un colț îndepărtat de țară ai fost învățat să iubești pe celălalt, să ajuți pe cel în durere, să încerci, oriunde te-ai afla, să faci dreptate, să nu uiți de mama reumatică și neajutorată, să mai treci și pe la biserică. Ei, tu, omule cu carte, ce-ai făcut din toate acestea?

Nici la bătrânețe nu încerci să te apropii de conștiința părăsită în copilărie?

Ce-ai ajuns? Iată, nu mai ești bărbatul falnic de altă dată, cel care nimica cu privirea și funcția pe oricine din jurul lui! Tocmai tu, care aveai pe buze doar invariabilul “eu” ... Ai crezut probabil că ești nemuritor, căci altfel nu ne explicăm atitudinea ta. Sau ai învățat prin academiile tale o expresie celebră: “După mine, potopul!”

Ți-ai alungat orice demnitate de lângă tine, acceptând lingușeala, minciuna ... plângându-te, în schimb, că nu ești iubit sau înțeles.

Bătrân bolnav și singur, realizezi măcar acum, în ultimul ceas, ce-ai fost, ce ești și ce vei deveni în scurt timp? Strigă, la gongul final, pentru a auzi și tu și cei de teapa ta: **SĂ NE AMINTIM CĂ SUNTEM MURITORI, SĂ NE AMINTIM ...**

## MONSTRUL

*“Nelegiuirile mărunte sunt pedepsite, cele mari sunt purtate în triumf”.* (Seneca)

În copilărie și adolescență ni se aduceau la cunoștință fapte și acțiuni extraordinare ale unor “supraoameni” ca Gromâko, Bulganin, Malenkov, Vorosilov, Hrușcirov, ca să nu mai vorbim de Stalin. În același timp, vedeam în ziare indivizi care ciopârțeau cu toporul sau cu cuțitul oamenii, apoi mâncau din ei sau mușcau sute și sute de cetățeni pașnici și onorabili. Cine puteau fi criminalii, bestiile care săvârșeau toate aceste monstruoziități? Cine alții decât Dulles, Kennedy, Adenauer, Brandt sau de Gaulle, conducători ai “putredului” sistem capitalist. Așa ni se spunea.

Dacă într-o ședință sau discuție aruncaii “citate” din “operele” eroilor sovietici erai scutit de orice explicație a elucubrațiilor tale. Toată bolboroseala, în afara subiectului propus, devenea tabu dacă era atribuită conducătorilor de frunte sovietici. Acești stăpâni cu puteri nelimitate în țările estice erau descriși în presă și pe calea undelor ca

fiind cei mai cinstiți, cei mai puri, cei mai înalți, cei mai ...

Vizita președintelui sovietic Hrușciov la O.N.U. a fost un eveniment “epocal”. Mai ales gestul de a bate cu pantoful în masa conferinței, comentam noi în grupuri mici, pentru a nu afla cei care ne asigurau “securitatea”. Nu ni se spunea nimic, aflam doar de la “*Europa liberă*” sau “*Vocea Americii*” că înaltul oaspete, odată ajuns în America a fost “bolovănit” cu ouă și roșii de americanii de rând. Minerul Perlmutter (numele adevărat al lui Hrușciov), devenit peste noapte inginer, a făcut și României “onoarea” de a o vizita. Și a dovedit “respectul” pentru români intrând oriunde și oricând cu celebra lui pălărie pe cap, pentru a-i lua la bani mărunți pe vajnicii noștri conducători.

Pentru a motiva politica războinică a sovieticilor arunca printre dinți maxima preferată: *Si vis pacem, para bellum*. (Dacă vrei pace, pregătește-te de război). El se declara primul mare antistalinist, el credea că a evitat un al treilea război mondial care era pe punctul de a începe în Marea Caraibilor (conform presei comuniste, Kennedy n-a avut nici un rol), el lucra pentru topirea gheții “războiului rece”, el... el... Ziarele erau pline doar de el și clica lui. Era declarat cel mai mare erou al timpurilor moderne. Oare chiar așa să fi fost?

Care-i adevărata față, cea ascunsă, a “pacifistului” Perlmutter-Hrușciov? El, cel

mai “uman” șef al Uniunii Sovietice, a executat la Katyn, după cum dovedesc ultimele documente, fără nici o remușcare, pe cei 14 000 de ofițeri polonezi, a reprimat brutal Ucraina, a lichidat facțiunea jdanovistă din Leningrad, el...

Stalin i-a acordat o încredere deplină văzându-l fără scrupule, fără nimic omenesc în el. Era, cum s-ar spune, monstrul perfect. La “calitățile” de mai sus s-a adăugat desigur și faptul că sora sa, devenită ministru al pescuitului, era căsătorită cu Malenkov.

Crimele respective au fost cunoscute în Occident, dar au ajuns la cunoștința umanității de-abia acum câțiva ani. De ce? Să fi știut tartorii sovietici ceva atât de compromițător despre căpeteniile Vestului încât aceștia au fost obligați să tacă? Fapte atât de grave încât ar fi distrus echilibrul și așa destul de fragil între Vest și Est?

Și atunci, nu e necesar să ne întrebăm dacă mâine nu vom descoperi altceva decât ceea ce vedem astăzi? Ce știm despre unii din eroii de astăzi? Ce par să fie și ce vom afla că au fost?

## **MUNCA – IZVOR DE BUCURIE ȘI ENERGIE?**

*“Munca ne scapă de trei mari rele: de urât, de fapte rele și de nevoie”.* (proverb românesc)

Într-o împrejurare anume am întrebat niște țărani bătrâni (peste 80 de ani) de ce mai lucrează pe câmp din zori și până seara, știind că au cele necesare traiului. Răspunsul ne-a derutat puțin: “Nemuncind n-am avea odihnă și ne-am stinge în scurt timp”.

Apoi, odată cu trecerea anilor, ne-am întrebat și noi ce-ar fi dacă nu ne-am duce la muncă. Care ar mai fi rostul vieții?

Astfel, pornind de la situația de mai sus, am început să fim mai atenți la oamenii care muncesc. Din experiența noastră, din discuțiile cu alții, dar și din consultarea medicilor, am constatat că munca, efortul, în general, pot fi în așa fel orientate mental încât să ne dea și nu să ne ia energie. Așa ne explicăm și mișcările multe și grele din artele Kung-fu, care ni se păreau extenuante, enervante dar – mai ales – fără sens. Un practicant al acestora ne-a explicat că tot



efortul luptei nu-l obosește deloc. Din contra, corpul i se umple cu o energie extraordinară. Nu ne mai miră acum afirmațiile unor cercetători despre muncitorii care împletesc diferite obiecte, despre chirurghi, despre cei care lucrează manual, în general vorbind. Gândul lor – spun savanții – este direcționat spre mișcările mâinii în așa fel încât în ele se află - aparent sau real – un centru al gândirii. Știind că orbii “văd” cu degetele, de ce n-ar fi posibilă și varianta gândirii?

Predând mâinilor această sarcină, cel puțin în momentele acelea, creierul nepoluat de chestiunile minore cotidiene poate, credem, accede la înălțimi nebănuite. Putem fi siguri că așa se nasc marile idei, marii artiști?

În lumea scriitorilor, spre exemplu, auzim foarte des că mulți devin mai puternici scriind. Și nu este vorba doar despre impactul scriiturii cu diferite medii. Pur și simplu o descărcare maximă de tensiune și o perfectă echilibrare nervoasă. Cei care simt nevoia, măcar din când în când, să scrie, e bine s-o facă, fie și pentru ei înșiși. Starea lor de sănătate va fi din ce în ce mai bună.

Așadar, anumiți oameni însemnați au ajuns la concluzia că mâinile pot gândi (chiar gândesc) atunci când utilizează diferite obiecte. Printre ei se numără și Denis de Rougemont, care a insistat adesea pe expresia “A gândi cu mâinile”. Sigur, vor spune glumeții, într-o zi, nici chiar expresia “a gândi cu picioarele” nu va mai fi neaparat o jignire adusă cuiva. Dacă vor exista argumente, îi vom crede.

**Constatăm, deci, că expresia ”munca l-a făcut pe om “ are acoperire în realitate.**

**Dar repetarea și insistarea numai pe acest aspect, uitându-se intenționat că omul are și alte necesități sau obligații, poate să ne-o facă de nesuportat. Oricum, acest adevăr este dovedit chiar de contrariul său: nemunca face pe om lănced, bolnav și cu apucături neomeneste. Munca îl face însă mai puternic și mai inteligent.**

## NAZISMUL ȘI COMUNISMUL

*“Răufăcătorii se scuză totdeauna invocând crimele ale  
căror victime au fost ei întâi”. (Wasserman)*

Acum vreo douăzeci de ani citeam o afirmație a filosofului Sartre la care n-am reacționat. În esență, el spunea că doctrina comunistă trebuia să-și impună ideile prin asasinat.

Ar fi totuși o explicație a indiferenței noastre de atunci: la școală am învățat că doar naziștii au asasinat rivalii politici ori au ucis evrei și alte neamuri în lagărele de la Auschwitz, Dachau, Birkenau. Așa că, la vremea respectivă, cuvintele lui ni s-au părut, probabil, simple fantezii. Cât de reale erau însă aceste fantezii am aflat mai târziu. N-am reacționat poate și pentru că în anii ‘70 aveam “icoanele” pe care sistemul ni le inoculase: Fidel Castro, Ernesto Guevara, Patrice Lumumba și alții.

Ce propovăduiau ei și ce-au realizat, asta este altă poveste. Dar dacă toți ar fi ajuns prim-miniștri sau președinți de stat, cum ar fi condus? Exemplul este Cuba înfometată, ținută între gratiile frontierelor pentru a nu cunoaște capitalismul “în stare de putrefacție”

(așa învățam la Economie politică) . Până și fiica dictatorului Castro a fugit, cu greu, în Occident, saturată fiind de “fața luminoasă” a comunismului. Dar noi știm mai bine decât oricine ce-a însemnat această orânduire dezastruoasă.

În fond, ne-am întrebat mulți, care-i distanța dintre naziști și comuniști?

Ideile declarate îi separă , în timp ce faptele îi apropie. Pentru că naziștii au scris în programul lor de guvernare în mod real ce aveau de gând (antisemitism, războaie de cucerire etc.), pe când comuniștii au propagat o doctrină luată, parcă, din Biblie (egalitate între oameni, rase, respectul valorilor, iubirea aproapelui).

Naziștii și-au respectat promisiunile săvârșind abominabilele lor crime. Dar comuniștii? Tot ce-au promis a rămas doar vorbă goală, căci în numele unor idei mărețe au înfometat oameni, au ucis milioane de familii, nonvaloarea și-a impus celebrele-i criterii de selecție (minciuna, trădarea, prostia, slugărnicia), singurul adevăr era cel al bătei din închisoare, iar democrația era doar în Constituție ...

De-abia după anul 1989 am aflat și alte amănunte. S-a văzut clar că în acest sistem cuvintele sunt una și faptele sunt alta.

Tot de cuvinte a fost amețit și Panait Istrati când a vizitat U.R.S.S. Numai că, la fața locului, a văzut pe viu “democrația” sovietică. Exprimându-și nedumerirea, a fost amenințat direct cu împruscarea de către “tătuțul” Stalin. Așa că a fugit cât a putut de repede din țara

“fericirii “. Și asta cu 15-20 de ani înainte de a importa și noi “minunatele” reguli ale comunismului. Bietul Istrati n-a apucat să vadă (ca Soljenițin, Saharov și alții) gulagul în care a murit elita intelectualității rusești. Și nici zecile de mii de ofițeri uciși din ordinul dementului Stalin, cele șase milioane de victime ale comunismului din Ucraina sau milioane de basarabeni deportați în Siberia ...

Atunci de ce avem nostalgici? Astăzi, ca o dovadă a eficienței vechilor idei ce ne-au fost inoculate, se observă o educație politică aproape de zero și o proliferare a extremismului.

Cum acționează intelectualii pentru a avea rol benefic asupra țării? Iată o întrebare la care trebuie să reflectăm.

## NEBUNI SAU ÎNȚELEPȚI

*“Fiecare om are câte o nebunie, dar cea mai mare nebunie, după mine, e să n-ai niciuna”.* (N. Kazantzakis)

Întotdeauna am fost atrași de bufonii din preajma împăraților și regilor pentru că acești bufoni puteau, mai în glumă, mai în serios (în funcție de înțelepciunea lor) să atragă atenția suveranilor asupra unor chestiuni interzise cum ar fi libertatea poporului, soarta unor personalități arestate, orgiile unor șefi mari sau mici etc. Cu alte cuvinte, ei spuneau ADEVĂRUL.

Ce ne facem însă în țările fără împărați și regi? Cine își asumă sarcina grea, nimicitoare chiar, de a spune adevărul? Parlamentarii, miniștrii, prim-miniștrii? Un hâtru ar răspunde că doar nu-s nebuni să facă așa ceva. Deci, este exclus să ajungă, prin ei, adevărul la noi. Și aceasta pentru simplul motiv că în vremuri tulburi este o mare îndrăzneală, chiar nebunie, să te expui spunând lucrurilor pe nume. Ar rămâne procedeul fabulei sau al cuvintelor cu dublul sens.

Dacă, în schimb, lauzi conducerea de orice tip, dacă ești poet de curte și-ți mai pui și un pseudonim ( că nu se știe cine vine mâine la putere) ei, așa mai merge. Și totuși, nu poți rămâne constant, demn? E o nebunie, ripostează cei care au primit deja un mic ciolan sau pot evalua consecințele. Este și posibilitatea ca astăzi, când se cumpără certificate de proprietar, de investitor, chiar de “erou”, să-ți faci rost de un certificat de ... nebun. Atunci poți spune și scrie chiar adevărul pentru că toți vor găsi o scuză: “este iresponsabil!” Afirmația ne aduce în minte vechea constatare: între sublim și ridicol este doar un pas. Și bufonii inteligenți ating adesea sublimul prin înțelepciunea lor. Poate de aici rezultă frumusețea, dar și tragismul acestor oameni.

Sunt ei normali? S-a dovedit că nu toți nebunii sunt înțelepți, dar nici toți înțelepții nebuni. Într-adevăr, ca orice pe lumea asta, nebunia are limite. Pentru că Van Gogh, Dostoievski sau Nietzsche au devenit celebri prin pictură, literatură și filosofia lor. Primii doi au fost binecuvântați de Dumnezeu, fiind o sursă de înțelepciune, în timp ce supraomul lui Nietzsche a născut paranoici ca Hitler, Stalin, Ceaușescu etc.

E obligatoriu să observăm: cei mai penibili și periculoși nebuni sunt aceia care se îndreaptă spre politică. Ar fi extraordinar ca ideea lor fixă (orice nebun are măcar una) să fie lupta pentru binele poporului. În acest fel existența acestor ființe ar fi o mană cerească pentru

familie, pentru țară. Dar astfel de minuni nu se întâmplă , politicianul – nebun sau nebunul – politician având o viclenie instinctivă, care duce doar spre interesul propriu (vilă, mașină, viață îmbelșugată) și o tendință morbidă spre dezastre, provocând sau propagând foamea, ura între conaționali, războaiele fratricide și de cucerire. Un asemenea nebun politic devine odios. Oricum ar fi, nu trebuie confundat nebunul cu prostul. De aceea paranoicii în politică trebuie urmăriți încă din faza incipientă pentru că nu se știe în ce post ajung. Și este sigur că aceștia, spre deosebire de nebunii din artă, nu au șansa înțelepciunii.

Ni se pare de mare importanță ca oamenii care pretind sau chiar merită o funcție să fie testați psihic. Dacă s-ar fi procedat astfel de când lumea, n-am fi asistat la arderea Romei, a Reichstagului, la alegerea printre senatori a unui cal sau a altor patrupede, n-am fi văzut cete de ciomăgari aduse în senat pentru pedepsirea adversarilor politici. Ar fi fost lumea mai bună, mai interesantă, ar fi fost mai puține suferințe?



## OMUL CARE STRIGĂ ...

*“Mulțumește-te să fii om” (Lessing)*

Un prieten ne povestea că a plecat din satul natal cu gândul măreț de a deveni intelectual. Își închipuia că acesta, prin simpla prezență într-un mediu incult, urât, rău, va armoniza, va lumina, va înnobila totul. Probabil că gândul i-a fost inoculat și de vechea cugetare a cărturarului: “E destul ca un învățat să trăiască printre cei răi și s-a sfârșit cu întunericul lor”.

Și iată-l pe amicul nostru ajuns la o vârstă care nu-i mai dă dreptul să... spere că și-a îndeplinit visul sau își va îndeplini ce și-a propus. Doar credința, câtă a fost, a rămas. Un lucru este însă foarte sigur: prin tot ce a spus sau a scris, a luptat, a încercat, a strigat... A ajuns, prin practică, și la concluzia cărturarului din parabola unui laureat al premiului Nobel, Elie Wiesel. Astfel, un înțelept a îndemnat mereu locuitorii unei cetăți păcătoase la rațiune și la dreptate. Spre sfârșitul vieții, un tânăr l-a apostrofat că s-a irosit în zadar, fără să schimbe pe nimeni. La care învățatul a răspuns: “Important este,

totuși, că n-au reușit ei să mă schimbe pe mine în rău”.

Mergând și mai în urmă , la “Dialogurile” lui Platon, găsim exemple care nu par deloc antice. Parcă ar fi luate din viața politică românească. Socrate, spre exemplu, îi va releva lui Alcibiade cât este de vulnerabil prostul ambițios, mai ales în politică. În același timp, Socrate ar fi dorit să diminueze prostia, grosolănia și neomenia politicianilor. El insistă pe nevoia de înțelepciune chiar și, sau mai ales, în acest sector.

Promisiunea discipolului că se va adăpa la fântâna înțelepciunii lui Socrate, nu a fost ținută. Alcibiade a eșuat în timp ce învățătorul său a strigat până la moarte oamenilor despre adevăr, despre înțelepciune.

Am putea să ne întrebăm cine a câștigat acest pariu al adevărului cu neadevărul, al înțeleptului cu prostul sau al binelui cu răul? Asta fiindcă tot e moda pariurilor cu agricultura, cu industria, cu învățământul etc. Deși noi ne-am abține de la pariuri, demonstrat fiind că într-un astfel de joc intră un șmecher și un naiv.

Și totuși, cine a avut și cine are dreptate? Cel care a încercat toată viața să fie pildă pentru semenii și a murit neascultat, dar demn? Sau cel care a călcat tot ce-i sfânt în picioare pentru a ajunge la putere și a-i fi numai lui bine?

## OMUL - FIINȚĂ DIVINĂ

*“Omul este măsura tuturor lucrurilor”.* (Protagora)

A fost și mai este acreditată ideea că puterea omului se află în ceea ce posedă (material) și în sănătatea trupului său. Considerăm că admitând doar acești factori se face o greșeală. Sunt uitați, ca de obicei, **SPIRITUL** și **SENTIMENTELE**. Doar acestea pot aduce la culme puterea făpturii umane. Fără ele, omul este un nimic în fața eternității.

Toți înțelepții lumii precum și toate religiile au ajuns la o concluzie clară: viața omului este rezultanta convingerilor sale. Pentru că tot ceea ce vine din interiorul acestuia îi comandă acțiunile exterioare. Cu alte cuvinte, acela care crede în Bine va avea parte de Bine, acela care crede doar în Rău va fi stăpânit doar de Rău. Este, așadar, necesar ca fiecare dintre noi să știe sau să caute să-și folosească gândurile și sentimentele pentru bucuria de a trăi. Nu numai în sensul lui carpe diem (Bucură-te de ziua de azi), bineînțeles. Oricum, trebuie să recunoaștem că știința

folosirii spiritului nu ne va aduce neaparat fericire, sănătate și bunăstare. În schimb, vom ști să îmbunătățim cantitatea și calitatea ideilor care există în noi. De aici până la perfecționarea metodei de a gândi și de a simți nu mai este decât un pas. Deoarece nu poate fi un om superior acela care-i frământat numai de satisfacerea necesităților fizice imediate. Așa că este obligatoriu pentru oricine să mediteze la ideile mari, la prezența lui Dumnezeu în fiecare dintre noi, la partea din om care este sau poate deveni creatoare sau eternă. S-a observat chiar în propria noastră experiență că, ori de câte ori am gândit pozitiv despre cei din preajmă, am fost ajutați, noi și ei, să trăim mai intens și mai eficient. Gândirea pozitivă transformă mediul și omul.

Orice boală, orice necaz sau întâmplare dezastruoasă a vieții noastre nu pot veni decât dintr-o greșită folosire a puterii spiritului nostru. Dar, în orice caz, spiritul nu are menirea de a canaliza acțiunile spre ce e rău și distructiv. Omului i s-a dat de către Dumnezeu o putere extraordinară de a gândi la adevărurile supreme ale vieții și la iubirea superioară. Fiindcă el, omul, este ființă divină. Din nefericire, lipsa gândirii sau prezența gândului rău (din cauza curențelor educative sau instructive), fac pe unii oameni să fie negativi. Aceia se vor teme de orice, vor fi săraci material și moral, se vor îndoii de tot și de toate. Or, se spune, nici o durere sau nefericire n-au vindecat sufletul cuiva. Din simplul motiv că acestea micșorează câmpul

**pozitiv al individului respectiv. Și încă un lucru care n-ar trebui uitat: mentalitatea noastră o avem sub control. Depinde cum o folosim.**

## OAMENII SINGURI

*“Viața urbană – milioane de oameni care sunt singuri laolaltă”. (D.H.Thoreau)*

Foarte adesea, bătrânii rămași singuri, după ce partenerul a murit, sunt deplânși de către cunoștințe sau prieteni. Fiecare dintre noi însă trăiește, iubește și muncește, uitând de cei în suferință.

Din nenorocire, singurătatea vine la apusul vieții, când omul are mare nevoie de ajutor. Tocmai atunci, nemaivând bani și nici altceva de dat, este părăsit de copii, de prieteni, de colegi etc. În aceste condiții, cel însingurat întinde mâna către primul care îi iese în cale, crezându-l, din lipsa de experiență sau din buna credință, drept acela care corespunde salvării sale. De aici încolo urmează seria dezamăgirilor și o moarte rapidă.

Toate cele de mai sus ni se întâmplă nouă, oamenilor de rând. Există însă și alte păreri și alte situații. Puncte încurajatoare pentru cel care părăsește sau este părăsit: retragerea în singurătatea căminului, a cărților și a scrisului (prieteni extraordinari), a preocupărilor interesante și renunțarea la

bucuriile colectivității. Se știe, spre exemplu, că nefericirea odată învinsă poate produce un filosof (Nietzsche) sau o mare artă (Van Gogh). Singuratecul nu cere - deși ar avea nevoie - nimic de la ceilalți, nu-și apără vreun scaun și nu râvnește la bunul celuilalt. Shakespeare ne dă totuși avertismentul că stând mereu pe lângă casă, omul singur capătă "spirit casnic". Un fel de domestici ușor superiori animalelor de curte.

S-a mai afirmat că omul singur devine rău. De multe ori, așa este. Dar dacă s-a retras pentru a nu mai face, într-o lume predominant rea, răul?

Referindu-ne la familii, considerăm că absența comunicării face posibilă și necesară desprinderea. Dumnezeu poate da unuia din cei doi ideea plecării, iar celui rămas bunătatea îngăduinței și respectul pentru curajul renunțării la comoditatea compromisului din căsătorie. Este mai omenește să fii singur în fapt, decât singur în doi. Cine ar putea aprecia căruia dintre parteneri îi va fi mai ușor singur?

Adevărul este că nimeni nu dorește singurătatea pentru că, sigur, doi oameni prețuiesc întotdeauna mai mult ca unul. Și totuși ...

Salvarea celor singuri vine de la credință. Aceștia ne-au confirmat mereu că nici măcar nu mai sunt singuri: ei sunt cu Dumnezeu și au devenit puternici. Cu un amendament de-al nostru: să nu ajungă la fanatism.

Cazurile mai grave sunt ale vicioșilor. Ei vor deveni un fel de leproși părăsiți de toți și de toate. Vor sfârși rapid în mizerie și disperare. Dar cele mai fericite situații le vom întâlni la aceia care doresc singurătatea pentru creație. Nietzsche arăta în acest sens că omul poate fi apreciat și după “cantitatea de singurătate pe care o poate suporta”.

Singurătatea poate fi periculoasă pentru oamenii fără judecată, deoarece ei pot lua hotărâri dezastruoase și au poftă monstruoase. Oricum, în singurătate poți dobândi orice, numai caracterul, dacă nu l-ai avut, n-ai cum să-l obții.

Gracian spunea că “Pentru a trăi în singurătate, trebuie să fie ceva foarte asemănător unui zeu, sau cu totul asemănător animalelor”. Adevărul de mai sus este greu de suportat, dar asta nu-l face mai puțin credibil.

O concluzie a temei noastre este greu de găsit. Deocamdată, arătăm că o viață poate fi demnă de a fi continuată chiar și în singurătate, doar dacă își găsește permanent preocupări benefice oamenilor.



## OMUL – UN ÎNVINGĂTOR

*“Om mare este cel care nu și-a pierdut inima de copil”.*  
(Mencius)

Așa cum am citit în multe cărți sau cum am constatat din faptele trăite, doar acela care se confruntă cu obstacole sau primejdii deosebite, care nu se lasă descurajat sau doborât, poate fi considerat cu adevărat OM.

Orice ființă omenească este obligată să-și adune și să-și păstreze forțele pentru a învinge boala, moartea și tot ce aduc ele. Nu milităm desigur pentru căutarea primejdiei cu orice chip, dar când ea ne iese în cale trebuie să nu fugim, să nu ne lamentăm și să nu abandonăm. Abandonând, devenim niște învinși și, din acel moment, vom fi nefericiți. Pentru simplul motiv că nu mai avem șanse nici în fața noastră, nici a celorlalți.

Ne amintim o împrejurare tristă: un cunoscut s-a sinucis. S-a constatat că mulți îl considerau un curajos, un om care a avut puterea extraordinară de a-și curma viața când a văzut că nu era ce aștepta. N-am crezut și nu vom crede astfel despre un sinucigaș. Ni s-a părut, din contră, că gestul său exprimă o mare lașitate. De aceea nu putem fi de acord nici cu eutanasia (provocarea morții unui

bolnav incurabil), care a fost legiferată în unele țări.

Omul trebuie să înfrunte, nu să caute moartea. Viața este cel mai frumos dar care ni s-a oferit și datoria noastră este de a ne-o înfrumuseța prin eforturi permanente.

O ființă inteligentă nu poate face parte decât din rândul învingătorilor. Dar, dacă această ființă cedează ea însăși înaintea începerii luptei, mai poate fi considerată om?

“Exempla trahunt” (exemplele ne conving) : înotătorul care nu mai lovește valurile se va duce la fund, pasărea care nu dă din aripi cade și moare etc. Dacă n-ar fi luptă, n-ar fi nici izbândă. Existența ne este măsurată în această luptă care este viața. Din cauză că omul a fost aruncat încă de la naștere în mijlocul luptei. Am zice, modificând puțin o celebră maximă, că lupți, deci exiști, exiști, deci lupți. Atunci când apele mari și tulburi ne sperie, iar noi suntem în mijlocul vâltorii slăbiți de efort, e bine să știm că n-avem altă șansă decât aceea de a ne zbate, de a smulge ultima picătură de putere pentru a învinge valurile, moartea. “După nori, va veni și soare” zice latinul. Cât este de adevărat!

Omul are datoria, oriunde ar fi, să se salveze în primul rând pentru el însuși și apoi pentru că alții, mai slabi, așteaptă ajutorul său. Și încă un fapt: dacă nu oprești, fă măcar tot posibilul să nu mărești durerea unora.

Să fie o satisfacție făcând răul? Nu credem că un om normal caută bucurii atât de nemernice. Dar când, în urma unei fapte

**bune, vedem lacrimile de recunoștință ale celui din fața noastră, atunci înseamnă că suntem OAMENI, ÎNVINGĂTORI ai răului din noi și din alții. Să căutăm BINELE și, găsindu-l, să fim convinși că este scopul vieții noastre.**

## O ȚARĂ CU TINERI DERUTAȚI

*“Două lucruri educă tineretul: pedepsirea celor răi și răsplătirea celor buni”.* (Lycurgus)

Discutând cu elevii din clasele superioare de liceu, dar și cu cei din ultimile clase de gimnaziu, ne-au vorbit despre frământările lor spre care, din păcate, nu se prea apleacă nimeni. Unii afirmă că, nevăzând sau neauzind în casă vreun gest religios, iar la școală neînvățând nimic în acest sens, ei nu au măcar nici cele mai elementare noțiuni despre religie. Așteaptă cu drag sărbătorile de iarnă și cele de primăvară, știind că la Crăciun se taie porcul și la Paști mielul. În rest, tăcere.

Le-am propus să clarificăm anumite chestiuni în domeniul respectiv. Pentru că, în afara cazurilor de fanatism, religia nu face rău omului. Din contră, la clasele la care se predă religia, tinerii devin mai serioși, având preocupări de înaltă ținută. Și apoi, neexistând o minimă educație religioasă, sectele vor avea întotdeauna câștig de cauză în fața tinerilor, îndemnându-i de multe ori spre violență sau crimă. Părinții, școala și alți factori ar trebui să acorde mult mai multă atenție educației religioase, o problemă deloc minoră. De altfel,

numeroasele sinucideri sub influența sectelor, ne avertizează.

Nici despre politică nu prea știu tinerii noștri mare lucru. Câteva, spre exemplu, nu înțelegeau cum e posibil ca unii dintre ei, considerați foarte inteligenți, să se înscrie în partide extremiste. Oare nu toți au auzit, se întrebau elevii, câte orori au produs dictaturile în România și în lume? Dorința copiilor, pe care o reproducem întocmai, a fost ca să le fie prezentate partidele politice mai importante din România. Doar astfel, tinerii, când vor vrea să se înscrie într-un partid, o vor face în cunoștință de cauză și nu vor mai fi o pradă ușoară pentru indivizii fără pregătire, fără scrupule, care-i pot atrage în atingerea scopului lor meschin.

Se știe că în școală nu trebuie să se facă politică și este foarte bună această restricție, dacă va mai dura. Credem însă că prezentarea obiectivă a partidelor nu ar perturba învățământul pentru că, la urma urmei, este vorba de educația civică foarte necesară omului în formare.

Școala nu trebuie să lase educația pe seama Televiziunii și a Parlamentului. Și aceasta pentru simplul motiv că respectivele instituții nu excelează la acest capitol.

Ni se pare că tinerii sunt într-o derută permanentă, neștiind încotro s-o ia. Nici măcar școlile nu știu să și le aleagă. Observând că astăzi ne aflăm cu toții într-un amalgam de ambiții și de contradicții, ba chiar de situații hilare, în care oameni de mare probitate

morală au ajuns la cheremul escrocilor sau demagogilor. În *Elegem* deziluziile acestui tineret și constatăm că în această răsturnare de valori este greu să lupte fără ajutorul vârstnicilor.

Tocmai de aceea tinerii, dar și cei maturi, trebuie să intre într-un dialog permanent din care pot învăța toți.

## **PACEA**

*“E mai bună și mai prudentă o pace sigură decât o victorie sperată”.* (Livius)

**Planeta albastră, acest pământ pe care trăiesc și creează miliarde de oameni, a fost, de-a lungul secolelor, teatrul luptelor și al rarelor pauze dintre ele, pauze care, pentru ființele umane, se traduceau prin PACE. Aceste momente nu erau decât scurte armistiții în care cei mai puțin pregătiți militar, chiar dacă își apărau glia, renunțau la dreptatea sau demnitatea lor până când se ivea prilejul să și le impună cu forța.**

**Dar să nu care cumva să confundăm pacea cu robia. Pentru că pacea este libertatea individului sau a țării respective de a-și duce viața în liniște, eventual pregătindu-se de război (si vis pacem para bellum). Robia însă este nenorocirea cea mai mare pentru un om sau pentru un popor. Ea trebuie evitată prin orice mijloc, inclusiv prin război.**

**Înțelepciunea antică arăta că, în ultima instanță, pacea se poate încheia și cu un om mizerabil, fără onoare, doar atunci când este în joc viața unui individ sau a unei nații. Când viața a fost salvată, totul se salvează mai**

devreme sau mai târziu. Fără a intra în robie, desigur, care este tot un fel de moarte.

Ni se pare că orice general, orice conducător au datoria sfântă pentru cei pe care-i conduc, de a le aduce pacea. Pentru că ea, prin evitarea suferințelor, distrugerilor pe plan material și moral și prin salvarea vieții spirituale și fizice a poporului, aduce o glorie mai mare decât războiul. Înăuntrul păcii, al liniștii, se naște iubirea, stabilitatea poporului și chiar a cuplurilor, apare înflorirea și strălucirea culturală și materială.

A intrat de mult în conștiința oricărui om, ca să nu mai vorbim de conducători de state, că atâta timp cât se poate trăi în pace, nu trebuie să se bată la poarta războiului. Știut fiind că omul are datoria să lupte pentru pace, chiar dacă aceasta ar rămâne o dorință perpetuă.

Dar pacea noastră interioară cine poate să o aducă? Credem că doar omul însuși poate să facă acest lucru. Chiar în mijlocul unui război, care este în exteriorul său.

Putem spera noi, locuitorii planetei Pământ la pacea universală? Ni se pare firesc să aspirăm la acest ideal cu toate că oamenii vor rămâne oameni (cu cele bune și cele rele). Se vor ivi însă noi științe, noi realități economice și implicit militare, care vor face ca, în sfârșit, agresiunea armată să nu mai fie posibilă.



## PRIETENIILE ADEVĂRATE

*“Timpul încearcă prietenii ca focul aurul”.* (Kamandaki)

Latinul spunea că “adevăratele prietenii rămân veșnice”. (Veroe amicitiae sempiternae sunt). Orice om a râvnit la acestea și a constatat că fără prieteni este foarte sărac. Astăzi, în economia de piață însă, toți declară că suntem înconjurați de dușmani. Omul nu mai este sfânt pentru om. Chiar așa să fie?

Și atunci începem să ne hăituim și să ne mâncăm ca fiarele sălbatice? Nu mai vorbim și nu ne mai întâlnim cu nimeni? Sau ne întoarcem la celebrele “prietenii”, care ni s-au inoculat 50 de ani? Lenin și Krupskaja, Lenin și Stalin, Tito și Iovanka, Ceaușescu și Elena, iată ce-a fost la modă! Că între aceștia s-a dat o luptă pe viață și pe moarte, că “prietenii” lui Lenin, Stalin, Mao, Ceaușescu n-au murit de bătrânețe, nu mai este nici un secret pentru nimeni.

Și totuși, în această lume au fost și mai sunt posibile prietenii exemplare. Prin ele s-a ajuns la confirmarea maximei “Prietenul înseamnă un singur suflet în două corpuri”. Astfel va rămâne veșnic în memoria noastră prietenia dintre Eminescu, Creangă, Slavici.

**Eminescu, spre exemplu, și-a sacrificat timpul atât de prețios pentru a rescrie, de fapt, primele texte ale lui Slavici, care nu știa prea bine românește. Același Eminescu a insistat pe lângă Creangă să-și scrie savuroasele povești și să accepte venirea la “Junimea”. Pe aceeași linie merită menționat și satul Dragosloveni - Vrancea, care a găzduit periodic pe marii creatori Vlahuță, Delavrancea și Caragiale. Aici s-a născut și întreținut o mare prietenie literară, benefică pentru cultura noastră.**

**Dar ce se întâmplă acum în peisajul cultural? De la nivelul central până la cel local, atmosfera s-a deteriorat cumplit. Nimeni nu acceptă pe nimeni. Toți contestă și sunt contestați.**

**Și totuși, ca admiratori ai oamenilor de cultură contemporani, credem că e timpul să existe mai multă bunățate, toleranță și armonie. Vechile prietenii literare trebuie să renască. Iubitorii literaturii, muzicii, picturii, sculpturii încă mai așteaptă marele banchet al prieteniei, banchet care va stinge conflictul mioritic al creatorului de frumos. Să sperăm că nu vom aștepta mult.**

## PROFESORII

*“Veți fi ca zeii, știind binele și răul”.* (Horățiu)

Istoria românească este plină de dascăli martiri, de oameni ai învățământului care au participat cu abnegație și curaj la cele mai însemnate evenimente ale țării. Oriunde au fost, aceștia și-au făcut mai mult decât datoria, iar noi i-am simțit ca pe niște adevărați părinți, pentru că făceau parte din personalitatea noastră.

Știau elevii însă cât de bolnavi erau și cât de greu o duceau? Mulți mergeau cu aceeași haină ani în șir sau cu o căciula jerpelită. Nu înțelegeam această sărăcie la niște oameni cu studii superioare.

Acum, lucrând și noi în învățământ, realizăm cât de greu este profesoratul.

Oficialitățile n-au dat și nu dau atenție celor care produc PRODUCĂTORUL. Este, pentru cine vrea adevărul, cea mai grea și mai importantă meserie. Dar, fiind un om cuminte (cu minte), profesorul n-a transformat niciodată stiloul în ciocan și vocea în tunet, pentru a-și cere drepturile. Din nefericire, prin fel de fel de diversiuni sau neînțelegeri, profesorii sunt divizați și de aceea au pierdut

și vor pierde mereu, deși, iată, când cuțitul a ajuns la os, au realizat o grevă îndelungată.

Neînțelegând finețea și necazurile învățământului, guvernării și parlamentarii uită că au trecut prin școli.

Astfel că orice lucrător cu studii medii la nivelul economiei naționale are un salariu mai mare decât un tânăr profesor. Și atunci întrebăm și noi, “ca simpli cetățeni”, până când conducătorii vremelnici vor umili o intelectualitate care semnifică perenitatea unui neam și o școală care reprezintă viitorul unei nații? Dacă guvernării au trecut prin școli, dacă au descoperit lumea cu ajutorul dascălilor, atunci ar trebui uitate interesele de partid, acordând ceea ce merită intelectualilor, care lucrează cu materialul cel mai sensibil, sufletul omenesc?

Și apoi, am vrea și noi să auzim între aleșii poporului o voce de tunet a unui profesor-parlamentar, dar nu numai din opoziție, care să neliniștească pe cei prea liniștiți, să miște pe cei închistați și să apere confracții considerați paria societății românești.

Acum, cât nu este prea târziu, să fie respectați părinții spirituali ai nației: învățătorii și profesorii.

## PROSTITUȚIA

*“Nu insultați o femeie care cade. Cine știe sub ce povară se prăbușește sărmanul ei suflet”. (Balzac)*

S-ar putea ca vreun “pudic” să ne reproșeze că abordăm un subiect interzis. Aceia vor, probabil, să ne ascundem după deget și să nu tratăm, prin discuții libere cu tineretul, dar și cu maturii, despre un flagel care - pe lângă altele - macină și societatea românească. Ca și cum asta ne mai lipsea.

Astăzi, când radioul, televizorul, publicațiile sunt la îndemâna oricui, metodele de propagare a prostituției s-au diversificat. Astfel că nu mai miră pe nimeni când în mass-media se găsesc anunțuri de tipul “Angajăm balerine până în 22 de ani pentru Cipru, Siria”, “Angajăm doamnă de companie sau maseoză” etc. Sub această mască se ascunde prostituția.

Fetele încap deseori pe mâna unor “pești”, care le iau documentele, ajungând astfel niște anonime, niște obiecte de distracție, care nu au voie să spună pentru cine lucrează, care este partea lor (când este), cine-i “protectorul”, de

unde vin sau dacă au părinți (sărmani care-și caută desperați copilele).

Da, simple obiecte. Care le este răsplata? Bătaia, când nu execută ordinele șefilor, sau perversiunile și sminteala clienților. Uneori chiar moartea. Asta le așteaptă pe cele care vor să fugă de sărăcia de acasă.

Dar prostituția n-o practică numai femeile. Foarte mulți bărbați în situații financiare mizerabile își vând și ei “farmecele”. Cine are astfel de gusturi? Femeile bogate și neconosolate, dar și unii bărbați cu apucături bolnăvicioase. Pentru aceștia normalul devine penibil, plictisitor. Și totul vine, credem, din lipsa unei ocupații serioase sau din abundența banilor.

În Franța există chiar cabinete pentru privitori. Patronii primesc bani atât de la cei potenți, care sunt în interior, cât și de la bătrânii care, printr-un perete oglindă, privesc vânzoleala cuplurilor.

În țările occidentale bordelurile fiind legale, S.I.D.A. este oarecum, în acest sector sub control. Acolo unde prostituția se practică ilegal, situația este însă gravă. Noi, românii, suntem, ca de obicei, în ultima categorie. Ce-i de făcut? Ori legalizarea acestei meserii (cea mai veche din lume), ori propagarea intensă în rândul tinerilor (și nu numai) a măsurilor ce se impun pentru distrugerea sau diminuarea efectelor dezastruoase ale virusului HIV.

Sigur că acest subiect l-am putea dezvolta foarte mult. Ba, l-am putea extinde și-n alte

**domenii. Ca de exemplu în politică. Nu este prostituție în politică? Ce spuneți despre un fruntaș al unui partid, care a sărit în altă barcă? Vă dați seama cât de monstruoase sunt aceste acrobații? Am putea nominaliza cazuri din Parlament. Dar vă lăsăm pe dumneavoastră să le găsiți. Poate că într-o zi le vom arăta cu degetul. Bine ar fi să se îndrepte lucrurile de la sine. Deși ceea ce vedem nu ne îngăduie optimismul.**

## RÂSUL SAU RÂNJETUL?

*“Dintre toate zilele, pierdută este aceea în care n-ai râs”.*  
(Chamfort)

S-a observat că voia bună a unor persoane din jurul nostru face ca viața să ne fie plină de frumuseți și bucurii. Aceste persoane ne inoculează și nouă o stare de grație, care, chiar dacă nu este fericirea, ne apropie totuși de ea. Oamenii binecuvântați râd mult și din toată inima fără să-și bată joc de infirmitățile sau nereușitele umane. Râsul poate fi însă, din nefericire, și diabolic. Atunci se transformă în rânjet.

Dar și acei care nu râd deloc pot rânji. Rânjetul este partea mizerabilă, odioasă a unor indivizi. Pentru că rânjetul exprimă răutatea, batjocorește ce are omul mai sfânt și mai luminos în el.

Râsul adevărat, sănătos, este întâlnit la puțini oameni, pentru simplul fapt că el este legat de umorul hărăzit de Dumnezeu. Acest umor are o mare rezonanță în jur. Posesorii umorului, prin râsul lor sau prin acela provocat la alții, aduc frumusețea vieții, libertatea sau chiar katharsisul atât de căutat și atât de rar întâlnit.



Și nu s-a întâmplat vreodată ca oamenii hărăziți de Dumnezeu cu o mare capacitate de a produce armonia și bucuria să-și bată joc de noi, de micile mizerii caracteristice ființei umane. Chiar atingerea care ni se face uneori prin răs, are scopul de a ne îndrepta calea : "ridendo castigat mores". Inteligența umoriștilor este sclipitoare și de aceea trebuie să o stimulăm.

Apostolul a spus: "Bucurați-vă și vă veseliți" ... După umila noastră părere, am constatat că bucuria este un nivel superior de trăire și participare la cele din jur. Pe când simpla veselie nu are neapărat nevoie de așa ceva.

Considerăm că umorul și râsul sunt legate de bucurie și mai puțin de veselia care implică mai mult cheful sau distracția.

Un haiku japonez în proză povestește că un om s-a adresat unei crenguțe de copac fără nici o podoabă: "Vorbește-mi despre Dumnezeu, ramură!" Și atunci ramura a înflorit. Modificând ce-i de modificat (mutatis mutandis) în poveste, am putea afirma că Dumnezeu este doar în acela care, prin râsul său binefăcător și prin faptele sale, provoacă bucuria și armonia în jurul lor.

Așadar, râdeți nu rânjiți, oameni!

## RECUNOAȘTEREA SLĂBICIUNILOR

*“Îngenunchind ești uneori mai mare”.* (N.Iorga)

Se spune, și noi am constatat-o pe propria piele, că e foarte greu să-ți recunoști greșelile, slăbiciunile, faptele oribile sau penibile. Greșelile și faptele altora însă le vedem chiar când sunt mici și neimportante. Observăm însă și oameni care-și recunosc slăbiciunile sau doresc să fie mai buni, mai curați sufletește. Aceia devin pentru noi speranța că într-o zi vom dori și vom ajunge ca ei.

Înțelepciunea latină a lăsat pentru eternitate o maximă extraordinară:”Homo sum nihil humani alienum puto” (Sunt om și nimic din ce-i omenesc nu-mi este străin). Dar ce este omenesc? Unii ar fi tentați să spună că-i prostia, alții că inteligența. Din învățătura lumii am aflat că omenești sunt bunătatea-răutatea, frumusețea-urâtenia, hărnicia-lenevia, iubirea-ura, tăria-slăbiciunea, cultura-incultura etc. Ar fi totuși o condiție: omul adevărat nu trebuie să aibă doar defecte.

Dacă în combinația defecte-calități, acestea din urmă sunt preponderente, atunci ființa în

cauză este salvată. Grav este când defectele acoperă calitățile. Omul însă nu trebuie privit numai în negru, dar nici numai în roz. Pentru că el are căderi și ridicări permanente. Încercarea de a se înălța este importantă.

Nu este exclus ca în vârtoarea vieții, deși e o ființă rațională, omul să facă răul cu sau fără intenție. Și atunci să credem că nu este vinovat? Tot latinii au găsit un răspuns: "Errare humanum est, perseverare diabolicum"(A greși este omenesc, a persista în greșeală este diabolic).

Dar umanitatea are o calitate de excepție: poate renaște din propria țărână, ca pasărea Phoenix. Când o crezi mai doborâtă, poate, dacă Dumnezeu o ajută și ea dorește acest ajutor, să redevină puternică, optimistă și cu tendințe de a limita răul.

Într-o zi am întâlnit un om de o mare omenie. Își exprima dragostea pentru omenire numai prin binele pe care-l făcea. Recunoscându-și mereu slăbiciunile, pe care le evita pe cât posibil, devenea, deși bătrân, mai puternic la minte și la trup.

Credem că a ajuns (dacă a ajuns) la rău, făcând prea mult bine. Era și un om cu o mare învățatură și o vastă cultură. După unii dintre noi, cultura înseamnă ceea ce a rămas când ai uitat tot. Prietenul nostru gândea altfel: învățătura este cremenea, dar cultura este scânteia. În orice întreprinde omul va fi nevoie de o scânteie, mai spunea el. Și în ceea ce privește recunoașterea slăbiciunilor

**noastre, scânteia, imboldul, sunt foarte  
necesare.**

## SĂRBĂTORILE ȘI POSTURILE ROMÂNILOR

*“Bucurați-vă cu cei care se bucură, plângeți cu cei care plâng”.*  
(N.T.Romonos)

Fiecare român adevărat așteaptă cu bucurie sfintele sărbători. De altfel în ceea ce ne privește, am simțit întotdeauna nevoia sărbătorilor. Ba chiar, la o anumită vârstă , am crezut că viața trebuie să fie o veșnică petrecere. Experiența însă ne-a demonstrat cât de mult greșeam. În primul rând pentru că sărbătoarea este o încununare a zilelor de trudă. Așa că omul care nu muncește, nu are nevoie de odihnă, el fiind într-un permanent repaos.

Un alt sens al sărbătorii ar fi o ieșire a omului din cotidian, din profan și ridicarea sa la sacrul universal. Iată de ce credem că orice sărbătoare trebuie respectată. Ca și posturile, de fapt. Pentru că n-o să ne spună cineva că mai așteaptă cu bucurie sau emoție Paștele dacă a mâncat carne și cozonaci până la Înviere. Dar ce frumos și sărbătoresc este când, după Înviere, mama pune friptura și celelalte bunătați în fața familiei! S-ar putea să fim acuzați de idilism în privința sărbătorilor.

Însă, măcar din acest punct de vedere, e necesară întoarcerea spre trecutul copilăriei noastre, într-o familie de țărani cu respect pentru om și pentru cele sfinte.

Constatările de mai sus explică frica noastră permanentă de atei și de o societate fără sărbători religioase, dar cu sărbători păgâne. Și, din nefericire, trecutul apropiat ne amintește de duminicile cu liste și încolonări pentru munca voluntară. Așa cum și Învierea Domnului era urmărită de putere prin biserici, școli, internate.

Să nu ne mai mirăm că absența sărbătorilor a dus întotdeauna la o mare acumulare de forțe negative traduse prin tensiuni cu efect imediat în comportamentul uman: izbucniri necontrolate, dezechilibru psihic parțial sau total etc. Războaiele nu sunt deloc străine de lipsa sărbătorilor.

Dacă părinții și-ar educa urmașii în spiritul respectării sărbătorilor, multe rele ar putea fi evitate. Dar ce ne facem când părinții nu știu să facă o cruce, măcar? Poate aceia ar avea de învățat de la copiii care, o spunem cu satisfacție, intră tot mai des în biserică.

Indivizii care muncesc fără întrerupere nu mai au liniște și bucurii. Încep doar să se înrăiască, să se urâtească (la suflet, la trup) și să îmbâtrânească. Odată prinși în mrejele banului, nu mai văd nimic altceva. Și atunci ne întrebăm, ce mai înseamnă viața pentru ei?

În preajma Sfintelor Sărbători să ne gândim tot mai mult la prietenii și rudele noastre, la dușmanii noștri, cărora trebuie să

**le vorbim prietenește, la morții care au nevoie de pomana celor dragi și la cinstirea, așa cum se cuvine, a sărbătorilor tuturor religiilor.**

## SEMNUȚ PUTERII AUTENTICE

*“Dacă vrei să-ți supui totul, supune-te rațiunii”.* (Seneca)

Am avut șansa, într-o perioadă a vieții noastre, de a avea prieten un medic de o profesionalitate remarcabilă. Deși tânăr, urca treaptă cu treaptă pe scara cunoașterii și pe cea ierarhică. Pe zi ce trecea, personalitatea i se dilata. Apoi, nu știm de ce, acest urcuș a fost brusc întrerupt. Tocmai când era aproape de culme. Nu mai vroia să urce, nu mai vroia să vindece. Să fi simțit în mintea bolnavă a colectivității ce-l înconșura o stavilă sau o senzație de prea plin? Prietenul s-a retras complet, iar ceilalți colegi săreau peste el, peste experiența și erudiția lui, luau titluri și funcții nemeritate ...

Simțind tragedia acestui om, am încercat, cei care îi eram apropiați și-i știam valoarea, să-l îndemnăm să iasă din toropeală, din această moarte lentă. Neavând nici un succes, i-am aruncat în față ultimul nostru argument : ”De ce, prin nepăsare, nu mai faci bine celor din jur?!” “Pentru că nu mai sunt în stare să mai fac bine!” ne-a răspuns.

Ne-am dat seama atunci că la un anumit nivel de putere, nu mai este posibil binele. Am realizat că și zeii sunt - poate - geloși pe



oamenii care, prin studiu sau politică, au ajuns să dețină o mare putere. Zeii se opun unui astfel de muritor, diminuând efectele acțiunilor sale și îmbolnăvind-i trupul.

Prin urmare, oamenii care dețin puterea trebuie să știe că asupra lor planează mai accentuat primejdia, boala, compromisul, răul ... Ei au nevoie, tocmai de aceea, de o platoșă care se obține prin întărirea morală, căutând, prin tot ceea ce fac, puritatea. Iar această puritate neînsemnând altceva decât o folosire rațională a puterii. Pentru că, de cele mai multe ori, neștiind să-și cheltuiască forța, omul puternic va abandona, va claca, iar într-un final se va autodistruge. Ideal ar fi ca ei să ajungă la celebrul paradox spre care ar trebui să tindem toți: "Semnul puterii autentice stă în știința de a nu folosi puterea". Ar fi extraordinar ca acești oameni care înfruntă destinul, care schimbă lumea sau care au găsit drumul gloriei să-și dea seama când au apucat-o spre mocirlă, dar, mai ales, să aibă puterea de a se întoarce, renunțând la bucuriile trecătoare. Această întoarcere ar avea efecte benefice atât pentru ei cât și pentru toți cei peste care a trecut și trece tăvălugul nenorocirilor.

Bine ar fi ca deținătorii de putere - indiferent în ce domeniu - să gândească mai mult și mai des la indivizii asupra cărora faptele lor au efect imediat.

## SINCERITATEA

*“Sinceritatea nu înseamnă a spune tot ce gândești, ci a gândi tot ceea ce spui”.* (H. de Livry)

Ne-am întrebat mereu dacă un om poate judeca pe altul. Cum ar putea-o face atâta timp cât este doar om? Când – se știe – omul, prin constituția lui, este supus greșelii. Poate un vinovat condamna un alt vinovat? Nu spunem că nu s-a văzut așa ceva, spunem doar că nu-i drept. Și apoi, ce s-ar obține prin pedepsirea unui om de către altul? Nimic, dacă omul nu încearcă o autodepășire, nu luptă contra propriilor vicii și idei preconcepute, contra minciunii. Toate ar fi cum ar fi dacă omul n-ar crede că poate citi adevărul în cuvintele și comportamentul celor din jur. Pentru că, în afară de situația rară, când oamenii sunt sinceri, de cele mai multe ori totul este judecat în funcție de interese.

După spusele filosofilor, cuvintele sunt date pentru a ascunde gândurile. Oare ce mai înseamnă, în această situație, sinceritatea? Omul sincer nu va avea niciodată un post deosebit pentru că el va fi hulit, alungat și crezut prost, dacă nu nebun. Au dreptate cei din jur?

Când toți mint și înșeală, vine unul și spune, să presupunem, un mare adevăr despre primul-ministru, despre un ministru sau despre un prefect. Cum adevărul doare, cei vizați vor întoarce răutatea și puterea lor spre acela care a îndrăznit. Prietenii, dacă omul sincer are așa ceva, îl vor califica drept penibil, caraghios. În aceste circumstanțe el va fi mereu, din păcate, doar o victimă, un învins. Opinia noastră ar fi că, în ciuda aparențelor, adevărul, sinceritatea, vor cuceri încetul cu încetul reduta viclenilor și șmecherilor de duzină. Mai mult, omul, prin sinceritate, va deveni mai puternic decât ne închipuim. Pentru că el este detașat de cele materiale, de cele ce țin de ambiții politice, de titluri. El, care nu are aceste ambiții, va trebui să lupte pentru ca la funcții și titluri să ajungă oamenii cu caracter, toleranți, iubitori ai aproapelui.

Se tot afirmă că Universul nostru este creat special pentru agresiune, pentru război. Atunci cum mai putem fi buni și altruști? Considerând că armele cu care suntem dotați pot fi folosite doar pentru apărare? O armă mult mai puternică însă este sinceritatea. Ne-au dovedit-o un André Gide (credea că simpla sinceritate este de ajuns), un Mircea Eliade, dar mai ales Eugen Ionescu. Acesta din urmă, într-un jurnal (*La quiete intermitante*), s-a arătat în toată goliciunea, demonstrând că prin recunoașterea slăbiciunilor, a viciilor pe care nimeni nu i le-ar fi bănuțit, a răutăților, a insomniilor și a fricilor lui (mai ales față de

moarte) a fost un om adevărat, un om cum am putea deveni și noi.

Chiar dacă nu toți suntem chemați spre această forță morală de neînvins, sinceritatea, suntem datori față de Dumnezeu, chiar față de cei răi, față de copiii și părinții noștri, să încercăm.

## SUNTEM MURITORI

*“Oamenii, în timp ce fug de moarte, aleargă după ea”.*  
(Democrit)

Oricine dorește ca despre el să se vorbească numai de bine. Toți uităm însă că pentru a fi considerați personaje pozitive, trebuie să fim astfel și în realitate. Cât facem ca personalitatea noastră să aibă trăsături remarcabile? De obicei, mai nimic.

Știam de mult acel “Memento mori” (“Amintește-ți de moarte”), dar, iată, de curând ne-a frapat o idee a lui Stephen Covey, care, prin cartea sa *Eficiența în șapte trepte* (o carte care poate să schimbe în bine cititorul) ne propune ca, înainte de a acționa, fiecare din noi să-și imagineze propria înmormântare. Ce-am dori să auzim în necrolog sau în mulțimea care ne conduce pe ultimul drum? Pentru unii, suntem siguri, situația pare penibilă, pe alții, însă, moartea îi pune pe gânduri și se întrebă dacă familia și prietenii au vreun motiv să-i regrete. În virtutea celor de mai sus, putem studia poziția pe care o ocupăm în ochii și inimile celorlalți.

Așa stând lucrurile, ne miră absența prevederii și lipsa “gândului la final” (Covey) la unii oameni.

Un prieten, spre exemplu, realizează de-abia după 25 de ani de căsătorie că partenera a fost incapabilă de bunătate și de toleranță. Deci cuplul “n-a mers” niciodată. De ce s-a trezit de-abia acum? Din cauza iubirii nemărginite față de copii, a comodității sau a speranței permanente că partenerul va deveni mai omenos? Nu toți știm că orice acțiune sau creație are o fază inițială, mentală, și alta în planul realizării? De ce nu s-a stopat relația de la început, văzând incompatibilitatea? De ce nu s-au gândit la finalul dezastruos? Ni se pare obligatoriu acest “gând la final”. Indiferent de caz.

Un iubitor al vizitelor pe meleaguri străine a suportat răsul batjocoritor al celor din jur când, cu mulți ani în urmă, având hărțile Europei și Asiei împrăștiate pe dușumeaua casei, stând în genunchi și pe brânci, făcea planuri de călătorie. Stabilise cu precizie chiar orașele și muzeele pe care le va vedea. Practic, visa cu ochii deschiși. Celor neîncredători le-a ripostat că, neavând nici măcar visul, șansele de realizare sunt nule. Și, de curând, totul s-a întâmplat conform planului, “gândului la final”.

Dacă nu conștientizăm inițiativa primei creații ( a visului, a planului) vom fi modelați după vrerea celor din jur, vom trăi după scenariile altora, de fapt vom fi trăiți de ele și vom ajunge, în final, la dezastru.

Normal ar fi ca, ascultând și de cei care ne sfătuiesc, să ne creăm totuși singuri scenariul vieții. Pentru ca la sfârșit să fim mulțumiți de cele făcute atât noi cât și cei care ne conduc pe ultimul drum.

Eficiența acțiunilor noastre are la bază nu numai o trudă sisifică, dar și - sau mai ales - o bună direcționare. Numărând boabele de nisip ale mării, nu va folosi nimănui și nici nu ne vom realiza. Pentru că n-am ales calea cea bună.

Prin urmare, scenariul unei vieți ar fi necesar să incumbe posibilitățile noastre, scopul bine precizat și “gândul la final”. Ce va rezulta din tot ceea ce întreprindem? Puțini se gândesc la acest lucru.

Să facem în așa fel ca la apusul vieții să nu poată nimeni, prieteni sau dușmani, să spună despre noi: “a trăit degeaba”, “a muncit ca Gibgea” sau “a lăsat moștenire praful de pe tobă”.

## TOLERANȚA

*“Iartă adesea altora, niciodată ție”.* (Syrus)

Întotdeauna omul a dorit să fie tolerant, a cerut acest lucru de la alții, dar el a uitat un simplu amănunt: să fie tolerant cu cei îndepărtați sau chiar cu cei apropiați lui. Recunoaștem cu mâna pe inimă că nici noi n-am fost deloc toleranți în primul rând cu persoana noastră (și asta n-a fost chiar rău), dar n-am fost și nici nu prea suntem întotdeauna cu ceilalți. Ce s-a câștigat prin ura, prin invidia și răutatea practicate zi de zi? Același comportament din partea oamenilor cu care intrăm în contact, o stare generală proastă, o lehamite de noi înșine și de lumea întreagă.

Să fim bine înțeleși: nu facem apologia toleranței cu orice preț. Credem că tolerând răutățile și defectele prietenului, acestea vor deveni și ale noastre, iar prietenului nu-i facem nici un bine. De asemenea, nu poate fi și nici nu trebuie tolerată o politică agresivă, greșită, rea, penibilă. Ar însemna să vedem efectele dezastruoase și să le acceptăm. Atunci, din dragoste pentru tot ce-i românesc, vom



combate răul. Dar în termeni urbani: “Sine ira et studio”

Din “Filocalia” am reținut multe învățături printre care aceea că omul este iertat, păcatele sale însă, nu, că bunătatea duce la toleranță și la binefaceri. Un mediu bazat pe bunăvoință și pe înțelegere va crea acea armonie spre care se tinde, dar care este greu de atins. În nici un caz nu putem amesteca o astfel de armonie cu atât de cerutul consens.

Ce este consensul? În situația unei țări, un pact cu diavolul. Pentru că ar însemna să se accepte necondiționat și permanent minciuna, delațiunea, promisiunile fără acoperire în fapte, pauperizarea poporului, distrugerea sufletului românesc etc.

A admite toate acestea nu este toleranță, este doar orbire, lașitate sau interes. Toleranța își are locul mai ales în cadrul religiei. Dar și în relațiile dintre rase, dintre părinți și copii sau profesori - elevi. Se pune, totuși, o mică întrebare: cât de toleranți putem fi? Nu există o unitate de măsură, dar, după o părere arhicunoscută, orice om are dreptul să trăiască, să fie liber și să aibă credința strămoșilor. Problema gravă este a sectelor care, de multe ori, se abat de la religia propriu-zisă și îndeamnă la violență. Orice toleranță în această direcție înseamnă lipsă de luciditate și de credință.

Dar Calvin, Luther și alții ca ei au fost toleranți? După câte știm doar cu cei de aceeași religie cu ei. Și atunci iar ne întrebăm: suntem toleranți numai cu ai noștri, iar pe

ceilalți îi îndepărtăm, îi anatemizăm, îi distrugem? Contează că unii cred în mai mulți zei?

Când spunem toate acestea ne gândim și la războaiele sfinte. Au fost ele chiar sfinte sau au fost războaie de jaf, de cucerire? Deocamdată am mai spune că fanatismul de orice nuanță ar fi și oriunde s-ar întâlni nu poate avea efecte pozitive pentru că este doar o violență a intoleranței.

Dar a tolera lena și insolența copiilor sau elevilor noștri, a tolera drogurile, fumatul și sexul exagerat n-ar fi o crimă de neiertat? Tolerând defectele și abuzurile copiilor se vrea răul acestora și implicit al nației românești. Putem înțelege și în acest fel toleranța?

Am mai zice că a tolera înseamnă a asculta și a înțelege pe celălalt. Nu neapărat a-l accepta. Doar timpul, acest aspru judecător, poate să ne arate clar cine are sau a avut dreptate. Deci să nu ne grăbim să avem dreptate ... astăzi...

Parafrazând un fragment din Biblie și adaptându-l la titlul nostru, am conchide totuși: "Dacă toleranță nu e, nimic nu e!"

## TRUFIA

*“Fiecare devine trufaș, când îi merge bine”.* (Eschil)

Trăim vremuri în care omul bun este, deseori, cotelat ca prost, în timp ce imbecilul fudul este luat drept inteligent. Vezi indivizi atât de plini de sine, atât de încântați de inteligența, memoria și frumusețea lor încât li se pare că nimic nu le poate sta în cale. Ei trebuie să conducă orașe și țări pentru că, mărginiți fiind, consideră că le suntem obligați cu funcții și cu prosternare. În fața unui mic pericol însă, descoperim că sunt niște fricoși, tentați de bani, de laude, și cam atât. Egoismul lor enorm ar putea fi depășit doar de prostia lor incomensurabilă. Niște șoareci amărâți, care-și închipuiau că fac umbre de elefanți.

Trufașul nu este niciodată recunoscător lui Dumnezeu sau celor din jur pentru ce i s-a dat, el crede că i se cuvenea mai mult. Oamenii care nu pot face răul, care nu iau din porția altuia, care stau în banca lor neavând pretenții ministeriale, aceia sunt batjocoriți sau chiar eliminați.

Trufașul, odată ajuns undeva, sus, va începe să dărâme sau să anihileze pe cei care-l

cunosc așa cum este: prost, laș și mizerabil. Nu-și va recunoaște sau își va distruge rudele. Ne amintim în acest sens răspunsul măgarului la întrebarea : “cine este tatăl tău?” “Unchiul meu este calul”. Evitarea răspunsului de către măgar îi dă dreptul , crede el, să stea în anturajul cailor regali.

Da, trufașul nu poate, orice s-ar întâmpla, să se vadă cum este. Pentru că suferă de o boală groaznică. El poate să se lase de fumat, poate lăsa beția vinului, dar de beția propriului eu, pe care-l consideră mai teribil decât orice pe lume, nu se poate lăsa. El uită să se aplece la nenorocirile celui în necaz, el uită că nu este veșnic și de aceea stă cu nasul pe sus.

O avere fără muncă, venită pe capul unui om va face din acesta un trufaș. Când le merge prea bine, oamenii devin, într-adevăr, mândri, plini de ei și nerecunoscători.

De ce n-am realiza, totuși, că suntem trimiși pe pământ doar să facem binele, să căutăm adevărul și să cultivăm armonia și onoarea? De ce nu-i vede nimeni pe nenorociții soartei? Câți bogați vezi la biserică și câți împart un gram din bogăția lor schilozilor și orbilor?

Uitându-ne la fosta clasă politică dinainte de 1989, dar și la aceea de după 1989, constatăm că Pythagora ne-a urmărit cu experiența sa: “în cetăți intră mai întâi luxul, apoi îmbuibarea, apoi trufia, iar după aceea pierzarea”. De ce n-au învățat oamenii nimic din istorie? Crezându-se genii, ei cred că “fac” istorie. Sau nu citesc, ei “scriu” cărți. Fiindcă

**așa se întâmplă la inconștienți: scriu înainte de a citi, devin doctori în știință fără a avea facultate și ajung membri ai Academiei fiindcă trec adesea prin fața porții instituției respective.**

**Să încercăm , pe cât putem , să ajutăm acești bolnavi, trufașii, care, fără sprijin, vor aluneca spre pierzanie, agățând, în căderea lor, și pe mulți dintre noi.**

## VICIUL ȘI VIRTUTEA

*“Cine nu urăște destul viciul, nu iubește destul virtutea”.*  
(J.J.Rousseau)

**Omul, în existența-i efemeră, își pune sau ar fi necesar să-și pună permanent întrebări de genul: ce este, de unde vine și dacă este posibilă virtutea?**

**Astfel, Samuel Butler spunea: “Pentru a fi de folos, o virtute trebuie, ca și aurul, să fie aliată cu un metal mai de rând, dar mai durabil”. Fraza de mai sus cuprinde un mare adevăr, știut fiind că un virtuos are nevoie de o putere teribilă pentru a putea supraviețui într-o lume de vicioși, de nemernici și de corupți. Cel mai mic defect la un astfel de om iese imediat în evidență.**

**Nedorind să se expună, vicioșii își maschează viciul. Și, așa cum arăta Sartre, astfel de specimene reușesc în viață, deoarece, în zilele noastre, se câștigă mai ușor bunăvoința semenilor prin defecte. Guvernele și politicienii ne demonstrează cu prisosință această situație bizară. Pentru că omul virtuos va fi des evitat, dacă nu anulat de mediul penibil și corupt. În acest sens, nu ne**

putem stăpâni curiozitatea să întrebăm câți dintre cei cu funcții mari doresc lângă ei un om de caracter, care, prin tot ce face, își va depăși superiorii?

Constatăm că, la fel ca vestimentația, autoturismele sau o anumită politică, virtutea și viciile au moda lor. Trăind într-o perioadă viciată, așteptăm cu încredere întoarcerea timpului virtuții. Poporul român este credincios, este muncitor, iar dacă are și conducători pe măsură, nu se poate să nu ajungă la starea aceea de grație care este VIRTUTEA.

Foarte des i se reproșează virtuții orice aparentă deviere, în schimb găsim o indulgență cel puțin suspectă față de “calitățile” atât de dulci (pentru unii) ale viciului.

V-ați întrebat vreodată cum este receptat virtuosul (rara avis) în actualitate? Dacă nu-i văzut ca un excentric, sigur va fi considerat un vicios deghizat. Deseori însă, mai ales astăzi, chiar și o virtute dusă la extrem nu aduce decât dureri și suferințe ușor de bănuț. De aceea, credem că trebuie o măsură în toate. E necesar ca, prin virtute, oamenii să nu se mai învingă între ei, ci să se învingă pe ei înșiși. Sigur fiind că virtutea nu se capătă la naștere, ci printr-o luptă crâncenă cu sine și cu viața.

De cele mai multe ori, oamenii își spun, ca o scuză a greșelilor tinereții, că vor avea timp la bătrânețe s-o ia pe calea cea bună. Ei uită că “josniciile de azi compromit virtuțile

de mâine” (Marguerite Yourcenar). Pentru că, după ce tinerețea a distrus bunul simț, cumpătarea, omenia, uitarea de sine și credința în D-zeu, ce-a mai rămas din viața noastră? Câți ne vor pomeni cu dragoste și respect după dispariție? Chiar dacă n-am fost virtuoși, am încurajat sau propovăduit virtutea?

Iată, așadar, reflecții și întrebări care ar trebui să ne frământă inima și mintea încă din adolescență.



## **ZEII DETRONAȚI**

“Dacă zeii săvârșesc ceva imoral, nu sunt zei”. (Euripide)

Copilăria, dar mai ales adolescența ne-au fost marcate de oameni de talia lui Kennedy, Soljenițin, Havel, Zaharov și - n-o să credeți - chiar de Elțin. Sigur că la moartea lui Kennedy am suferit toți ca la dispariția unei rude apropiate. Era tânăr, era frumos, avea idei progresiste, a salvat lumea de la un conflict nuclear gata făcut în Marea Caraibilor, iar moartea i-a fost oribilă. Toate acestea au dat naștere la un mit. Ne miram că au putut exista astfel de oameni.

Cu câțiva ani în urmă însă am aflat că la președenție a ajuns cu ajutorul Mafiei, că din ordinul lui s-a *sinucis* amanta Marilyn Monroe. A căzut mitul, am fost înșelați în așteptări.

Dar mitul Elțin ce ne mai spune astăzi? Dar anumiți indivizi din România, pe care îi credeam predestinați să conducă țara?

Cum s-au achitat de datoria lor sacră? Dezamăgire teribilă provocată de unii dintre ei.

În continuare vom insista însă pe un nume care a reprezentat pentru multe generații o speranță în bine, o șansă pentru umanitate. Este vorba despre Soljenițin, pe care l-am admirat fără limite. Acesta, prin scrierile sale “Pavilionul canceroșilor”, “Casa Matrionei”, “August 14”, “O zi din viața lui Ivan Denisovici”, dar mai ales “Arhipelagul Gulag” a arătat lumii adevărata față a comunismului. Cu ororile sale de neimaginat. De-abia în 1970, Occidentul, prin acordarea Premiului Nobel lui Soljenițin, a acceptat că, într-adevăr, infernul comunist era mai odios decât cel al Inchiziției, al lui Dante și al fascismului luate la un loc.

Prin demascarea iadului din Estul Europei s-a sperat că vor fi atenuate măcar forțele oprimării. Dar primul semn al *bunăvoinței* conducătorilor sovietici a fost alungarea lui Soljenițin din țară, în 1974. Din exilul său am mai aflat între timp vești care ne stimulau puținul nostru curaj. Iată însă că Gorbaciov a căzut și titanul (așa l-am considerat) Soljenițin a revenit la sânul patriei. Bucurie, încredere, speranțe, pentru toată lumea. Așa cum ne obișnuise, Soljenițin șochează din nou. Tot ce spune și ce face el are valoare de simbol. Din nefericire, nu auzim ce-am fi dorit. Pentru că el își exprimă regretul că Uniunea Sovietică s-a dezmembrat, își bate joc de drepturile omului, nu-i convine că puciul din 1991 a eșuat, celebra formulă “nu ne vindem țara” o are permanent pe buze, cine nu este în C.S.I. devine automat dușmanul Rusiei etc.

Suntem stupefiați, cade cerul pe noi când vedem un înger înjurând. Ca oameni ce suntem, ne simțim mai singuri în fața vitregiilor vieții când un om sfânt (cum l-am văzut mereu pe Soljenițin) nu mai este cu noi, pentru niște meschine interese rusești devine aliatul “țarului roșu” (Elțin) și al altor “emanați”.

Prietenii lui Soljenițin de pe toate meridianele simt, după o astfel de experiență, că nici ei nu mai sunt aceiași. Șocul provocat de saltul periculos al lui Soljenițin în tabăra inamicilor de altădată ne-a zdruncinat profund. Ne revenim cu greu cu speranța că acest ultim Soljenițin este doar o fantomă, complet diferită de omul pe care l-am admirat. Omul de la 1970 nu mai există? I-a luat locul unul care-i dușmanul semenilor? Soljenițin - Prometeu a adus focul înțelepciunii, al curajului și al speranței, apoi a pierit. Va mai reveni cu fața spre cei mulți și neajutorați? Ultimele evenimente din viața sa și a lumii par să ne dea speranțe.

## ZERODOCTUL MEREU OFENSIV

*“Proști sunt toți cei care par și jumătate din cei care nu par.”(Gracian)*

Puteți să-i spuneți potaia, gugumanul, mizerabilul, zevzecul, inconștientul etc. Nu greșiți cu nimic, numindu-l astfel. Îl veți întâlni acolo unde v-ați aștepta mai puțin: în învățământ, în cultură, în consiliile locale și județene, în guvern și, desigur, în parlament. Poate fi îmbrăcat la patru ace, dar și muncitorește, pentru a se arăta cât este de apropiat de popor.

Este un ins care dorește, și uneori reușește, să deruteze, aranjează voturile prin promisiuni niciodată acoperite, în timpul ședințelor nu stă într-un loc, acoperind astfel “golul cel din creier”, se ajută – în luările de cuvânt – de mâini și de picioare – nedetînând ca o caracteristică a omului cu scaun la cap – sensul cuvintelor. De aceea și sare de la o idee la alta.

Individul cântă oriunde și pe oricine, dansează ca pe ațe, după cum i se comandă. Deși vorbește mult, nu spune nimic. Aruncă doar

bale spre cei care nu-l acceptă. Dar câți îl suportă mai mult de o zi sau două? Apare în orice organizație neguvernamentală, în orice fanfară, în orice trupă de prostituate, în orice partid, consiliu sau comitet, fiind doar o maimuță pe post de elefant. Schimbă partidele ca hainele, după sezon. Îi plac alianțele cele mai curioase: ba de stânga, ba de dreapta. Cu o condiție: avantajul personal.

Când este posibil, scoate, ca din pălărie, funcții, lefuri și premii doar pentru cei ce-l adulează. Despre D-zeu și biserică nu vorbește decât la alegeri. Cu scopuri precise. Dar nu-l vezi dând un ban de pomană. Pentru că această ființă n-are mamă, n-are tată, n-are Dumnezeu. Are doar interese.

În timpul liber, semidoctul (de fapt, zerodoctul) cârâie în jurnale ale “vitelor de pripas”, nefiind niciodată documentat. Uită permanent că în ziaristică nu-i de-ajuns școala vieții. Este nevoie de cultură, de bun simț și – ceva despre care n-a auzit – de gramatică. Din fericire, toate acestea nu se învață după ureche, lăutărește.

Cronicarul atrăgea atenția: “Eu voi da seamă de ale mele câte scriu”. Deci, responsabilitatea scrisului. Astăzi, când orice analfabet “scrie”, ar trebui să se instaureze – în presă – dictatura ... bunului simț, iar intrușii să fie alungați.

Acest obraznic insistent, căutând funcții și onoruri nemeritate, este întâlnit la orice adunare în care grohăie sau latră la poruncă.

**Culmea este că, deși se crede în opoziție, prin incultura crasă și gafele monstruoase, face jocul guvernanților.**

**Pe unde trece mizerabilul, pute. Partidul în care vine, rămâne fără aderenți, iar organizațiile obștești se desființează. El nu sesizează nicidecum că trebuie să-și adape sufletul și mintea la izvorul învățaturii. După unsprezece ani de bâlbâieli, bâjbâieli, de incoerențe și de încăierări penibile, credem că e timpul să învețe măcar să ASCULTE și – în binele lui și al celorlalți – să TACĂ.**